

Миграция или мотивация: Какво избират смолянчани?

Резултати от анкета за живота в област Смолян и
миграцията извън областта

Анкетата е проведена от Ротари клуб Смолян в периода 22.09.2024–08.11.2024 г.

Въведение

Област Смолян е изправена пред продължаваща демографска тенденция на намаляване на населението — **в края на 2023 г. жителите са 92 107 души (спад с 1 247 души, или 1.3% спрямо предходната година, при средно 0,03% за страната) ([SmolyanNews.com](https://smolyannews.com))**.

В отговор на тази тревожна тенденция, в края на 2024 г. Ротари клуб Смолян проведе анкета, за да проучи обществените нагласи относно живота в региона и причините за миграция.

Целта на проучването е да се представят прозрачно мненията на две групи участници — **настоящи жители на област Смолян и хора, напуснали областта** — относно качеството на живот, предимствата и недостатъците на местоживеенето им, както и факторите,

влияещи върху решението им да останат, да напуснат или да се завърнат в родния край.

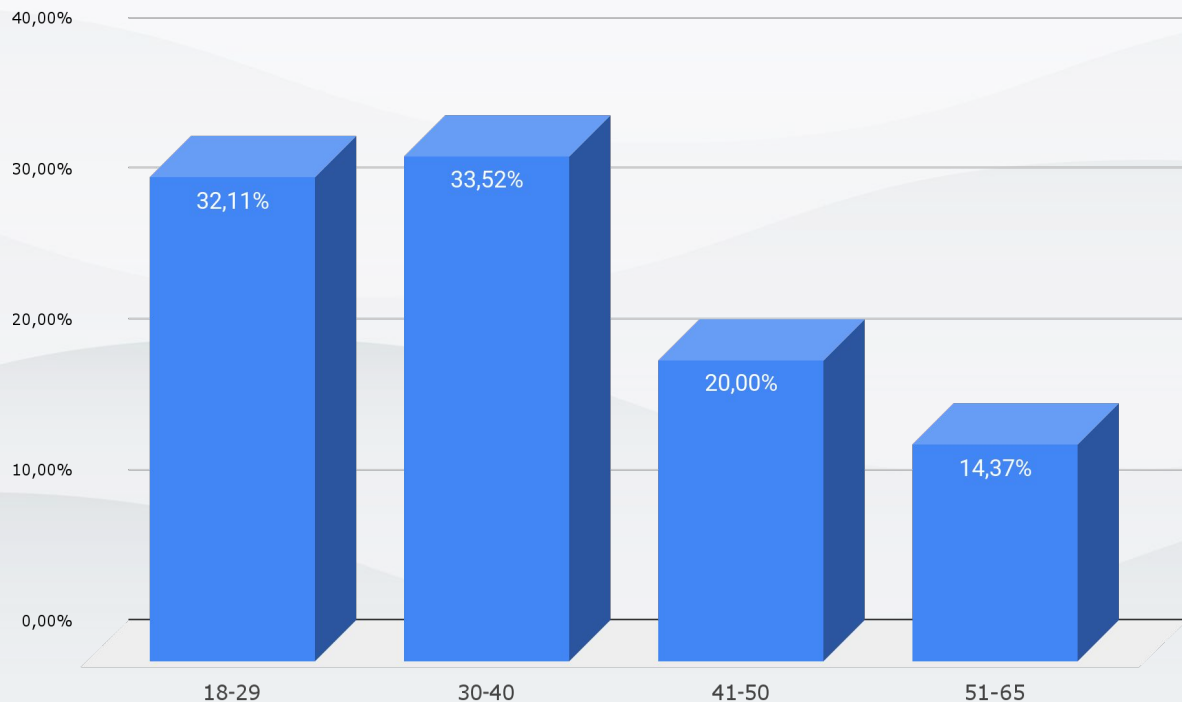
Анкетата е проведена онлайн в периода **22.09.2024–08.11.2024 г.**, като в нея се включват 361 анкетирувани: жители от общини на област Смолян и смолянчани, които понастоящем живеят в големи градове в страната или чужбина.

Въпросите обхващат демографска информация (възраст, образование, местоживеене), удовлетвореност от текущите условия на живот, както и поредица от отворени въпроси за **предимствата** и **недостатъците** на живота на съответното място, **мотивацията за оставане или напускане**, и **намерения за завръщане**.

Възраст на анкетираните

По-голямата част от анкетираните попада в активните възрастови категории. Най-силно представени са групите **30–40 години (33,52%)** и **18–29 години (32,11%)**, което показва, че анкетата отразява мнението именно на поколенията, които най-често вземат решения за миграция, кариера и семейство.

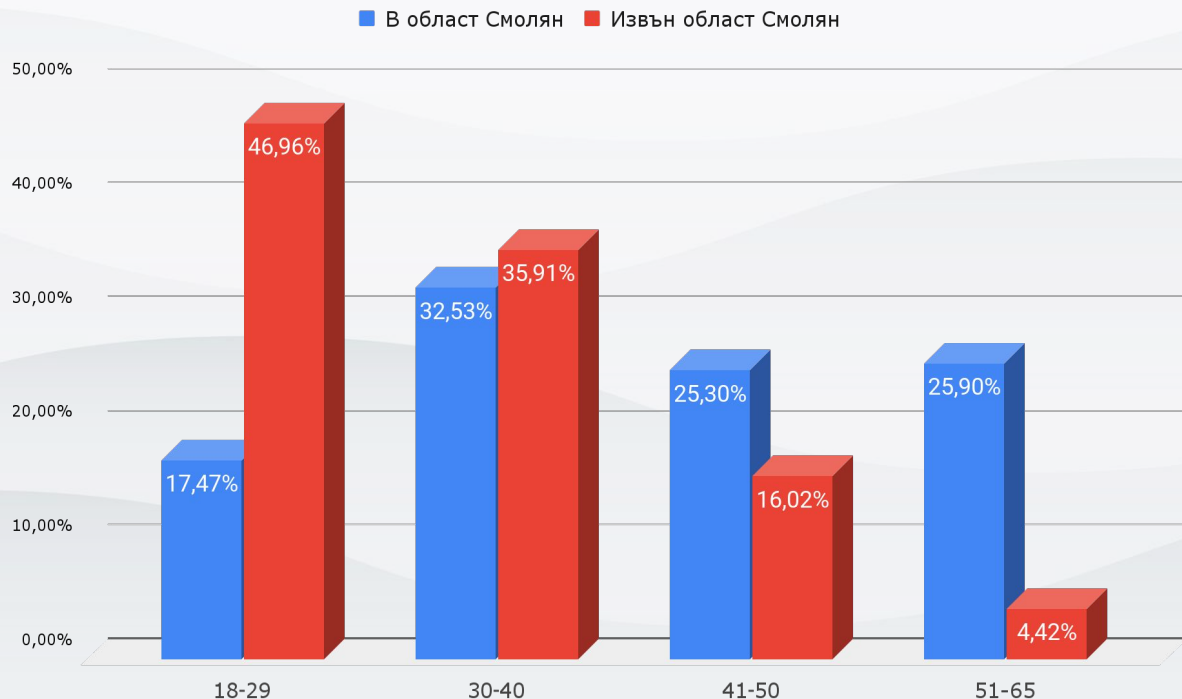
С намаляване на възрастовата група се наблюдава и спад в участието — **41–50 години са 20,00%**, а **51–65 години — 14,37%**. Това предполага, че резултатите и нагласите, изразени в проучването, са представителни най-вече за младите и активни хора.

Възраст на анкетираните

Разпределението по възраст ясно разграничава двете основни групи. **Най-младите участници (18-29 г.) доминират** сред хората, които живеят **извън област Смолян (46,96%)**, докато в самата област тази възрастова група представлява едва **17,47%**. Това подчертава високата миграция на млади хора.

Обратно, възрастовите групи **41-50 години** и **51-65 години** са по-силно представени сред живеещите в Смолян — съответно **25,30%** и **25,90%**, спрямо **16,02%** и **4,42%** извън региона. Данните показват, че младите напускат региона, докато в него остават предимно хора в по-зряла възраст.

Какво казват анкетираните?

Нагласи за напускане и завръщане: ПОСОКА КЪМ ВЪЗМОЖНОСТИ

„Обмисляте ли да се върнете в област Смолян?“

„Обмисляли ли сте да напуснете област Смолян?“

Резултатите от проучването показват една важна истина: въпреки трудностите и предизвикателствата, хората не са се отказали от област Смолян. Да, много от жителите ѝ са обмисляли напускане — най-вече в търсене на по-добра професионална реализация, стабилно заплащане и възможности за развитие.

В същото време, значителна част от тези, които вече са напуснали региона, не само пазят **силна връзка с родното място**, но и изразяват готовност да се завърнат, стига да видят реална перспектива за качествен и достоен живот тук.

Най-младите са най-силно настроени към завръщане — това е поколение, което търси смисъл, принадлежност и устойчивост. Тези резултати не бива да се възприемат като тревожна статистика, а като **възможност за действие**.

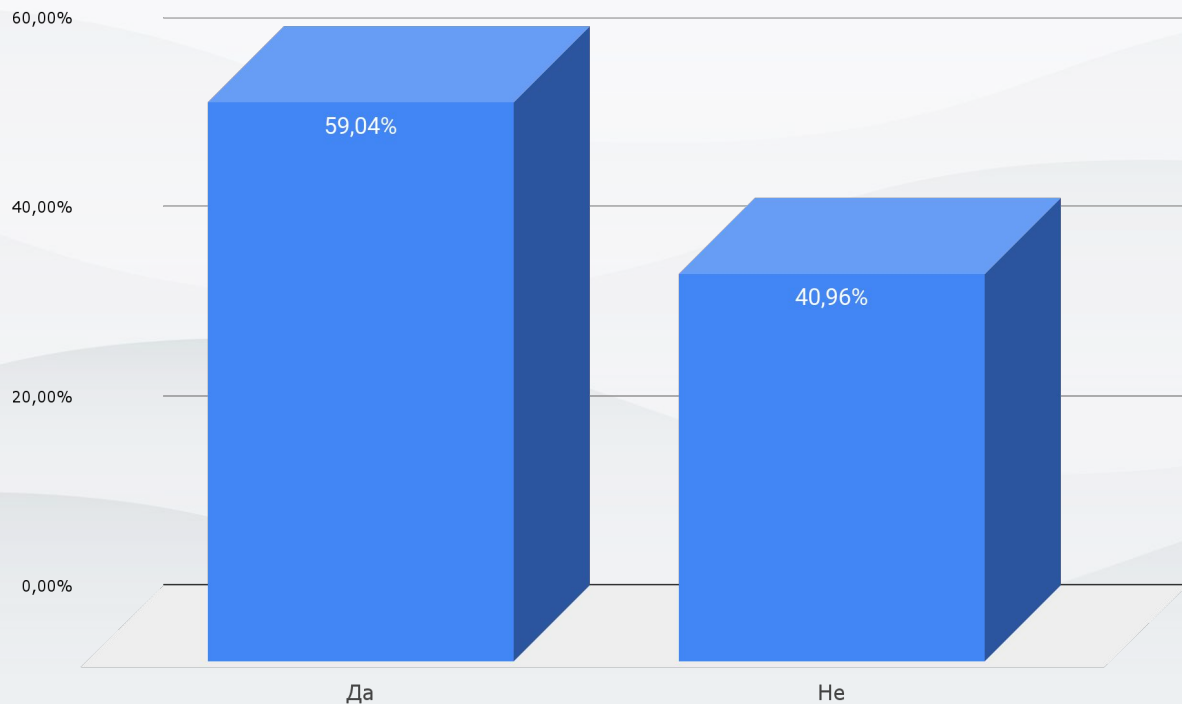
Те са ясно послание, че област Смолян има потенциал — стига да се предприемат конкретни действия.

Предстои ни не просто борба със статистиката, а мисия: да превърнем родния край в място, към което си струва да се върнеш и което вдъхновява да останеш. В следващите графики и анализи ще видите защо тази мисия е възможна и защо е толкова важна.

Намерение за връщане в област Смолян

Проучването показва, че близо **60% от напусналите област Смолян (59,04%)** заявяват, че **биха се завърнали**, ако съществуват подходящи условия за живот и работа. Това е ясен знак, че връзката с родния край остава силна и че мнозина съзнателно следят развитието в региона.

В същото време, 40,96% от респондентите не обмислят завръщане, което подчертава нуждата от конкретни и целенасочени действия за подобряване на икономическата и социалната среда в областта.

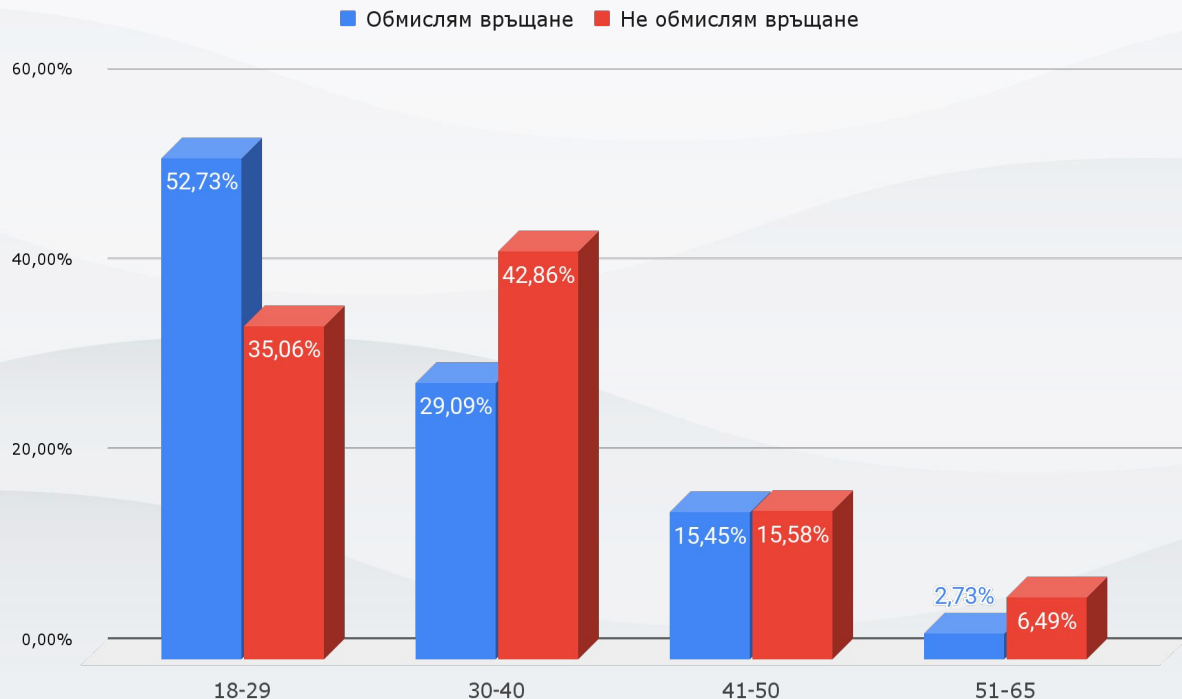

Намерение за връщане в област Смолян

Най-голям дял от желаещите да се завърнат в област Смолян са сред младите **на възраст 18-29 години (52,73%)**, което показва силна емоционална връзка с региона и потенциал за завръщане при добри условия.

При **30-40-годишните** преобладават хората, които **не обмислят връщане (42,86%)**, вероятно поради вече установен начин на живот другаде. В по-високите възрастови групи желанието за завръщане намалява значително.

Извод: Най-големият потенциал за завръщане се крие **сред младите хора до 30 години** — именно към тях следва да бъдат насочени политиките и инициативите за привличане обратно в областта.

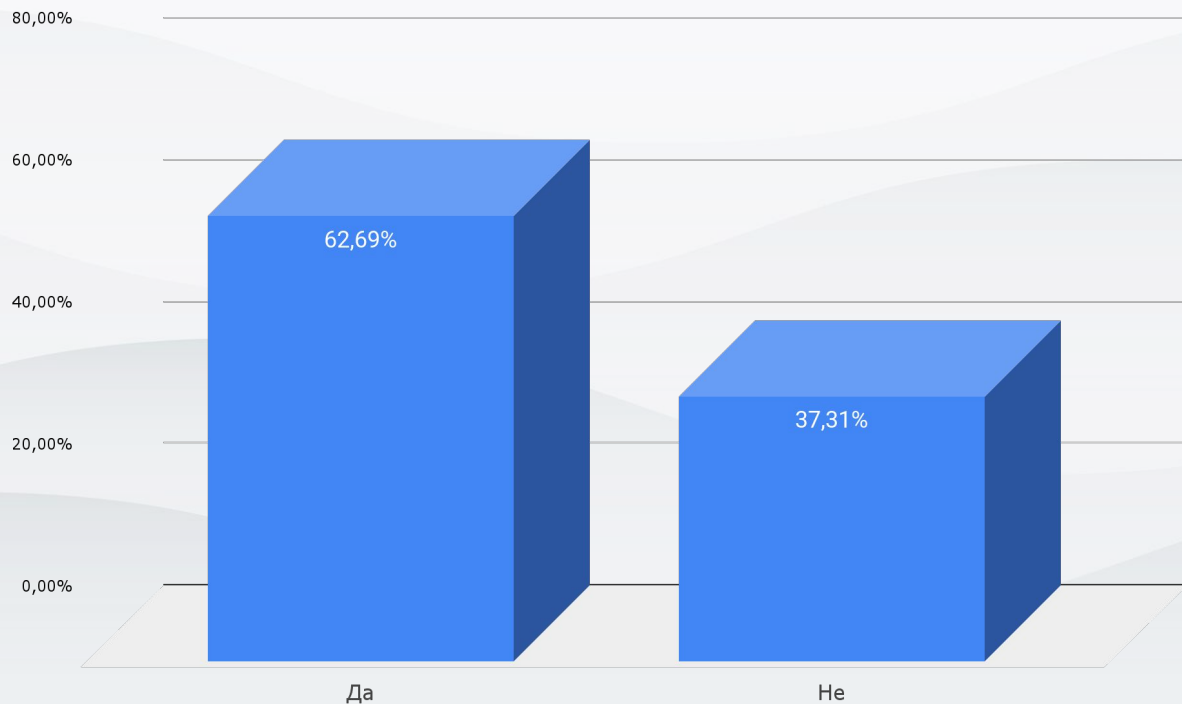

Намерение за напускане на област Смолян

Резултатите от проучването сочат, че **62,69% от жителите на област Смолян са обмисляли да напуснат региона**. Това тревожно мнозинство показва, че голяма част от местното население изпитва съмнения относно възможностите за реализация и качеството на живот на място.

От друга страна, **37,31% не обмислят напускане**, което означава, че почти 4 от 10 души виждат потенциал да останат в областта.

Това подчертава спешната нужда от мерки за задържане на хората — особено младите — чрез икономическо развитие, инфраструктура и по-добра социална среда.

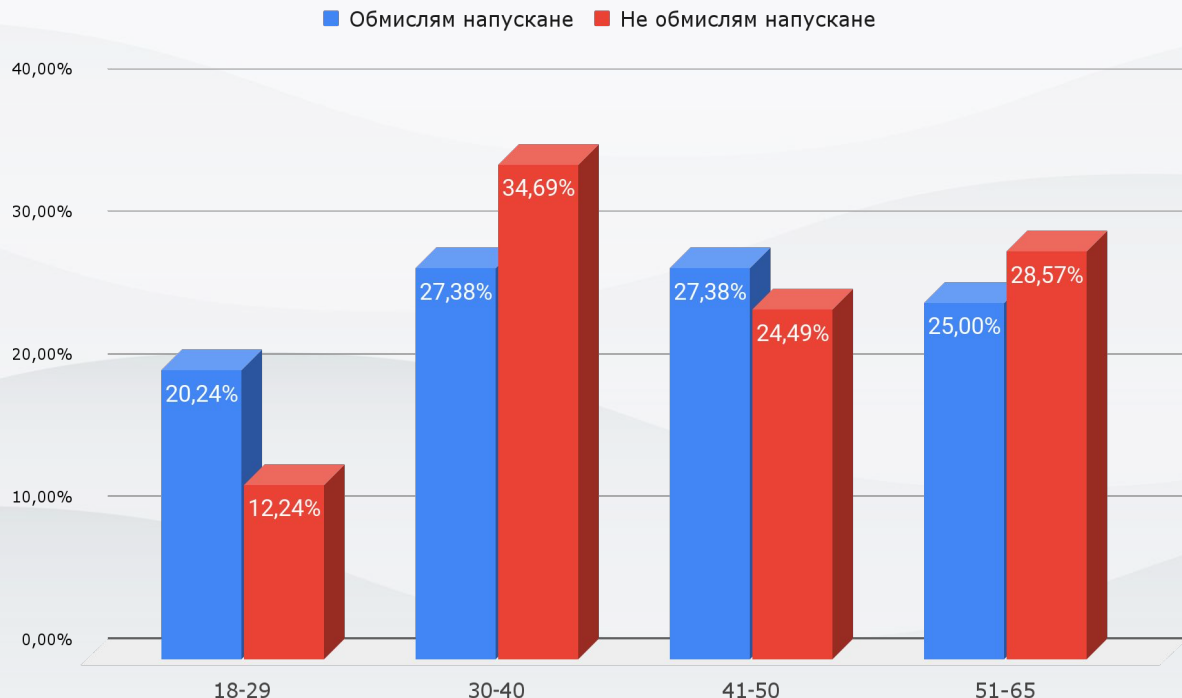

Намерение за напускане на област Смолян

Най-голям дял от **обмислящите напускане** са сред хората на **30–50 години** — възраст, в която се търси активна реализация и по-добър стандарт на живот. В групата **30–40 години, 27,38%** обмислят напускане, но **34,69%** не го планират, което я прави най-„колебаещата се“ група.

При **младешите (18–29 г.)** също се откроява значителен дял на потенциална **миграция (20,24%)**, докато сред **51–65-годишните** преобладават тези, които **не обмислят напускане (28,57%)**.

Извод: Най-рискови за миграция са активните хора между 30 и 50 години — задържането им изисква целенасочени усилия за професионално развитие и качествена среда на живот.

Удовлетвореност от живота — между спокойствието и стремежа към повече

*„Доколко сте удовлетворени от
условията за живот в населеното
място, в което живеете в
момента?“*

Удовлетвореността от живота е един от най-преките индикатори за това как хората възприемат средата, в която живеят — не само в материален, но и в социален и емоционален план.

Данните от анкетата показват, **че жителите на област Смолян най-често се позиционират в средната точка на скалата** — нито напълно доволни, нито напълно разочаровани. Това говори за баланс между силните страни на региона — спокойствие, природа, сигурност — и ограниченията, свързани с възможностите за реализация, доходите и достъпа до услуги.

В контраст, **живеещите извън областта изразяват значително по-висока удовлетвореност**, особено във възрастовата група между 30 и 50 години. Те ценят динамиката, възможностите и разнообразието на големия град, въпреки неговите недостатъци.

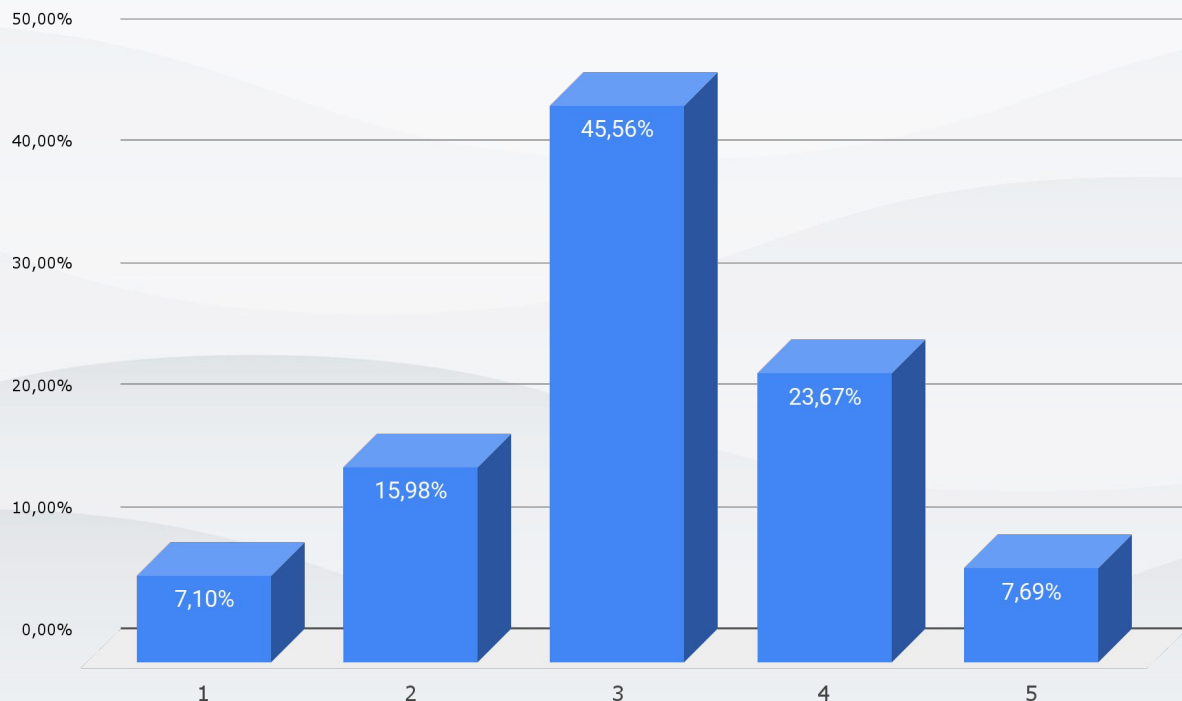
Интересен извод е, че **младите хора и в двете групи се чувстват най-неуверени и колебаещи се**, което подчертава нуждата от **целенасочена подкрепа именно към тях**.

Тази част от проучването ясно показва къде област Смолян трябва да работи, за да повиши качеството на живот — и къде вече има здрава основа за изграждане на по-добро бъдеще.

Удовлетвореност в област Смолян

Данните показват, че по-голямата част от жителите на област Смолян изпитват **умерена удовлетвореност** от живота си на място. Най-много отговори са дадени с **оценка 3 (45,56%)**, което подсказва, че хората нито са напълно доволни, нито напълно разочаровани — а по-скоро живеят в баланс между позитиви и ограничения. **Значителен дял (23,67%) са избрали оценка 4**, което сочи, че почти всеки четвърти усеща добро качество на живот.

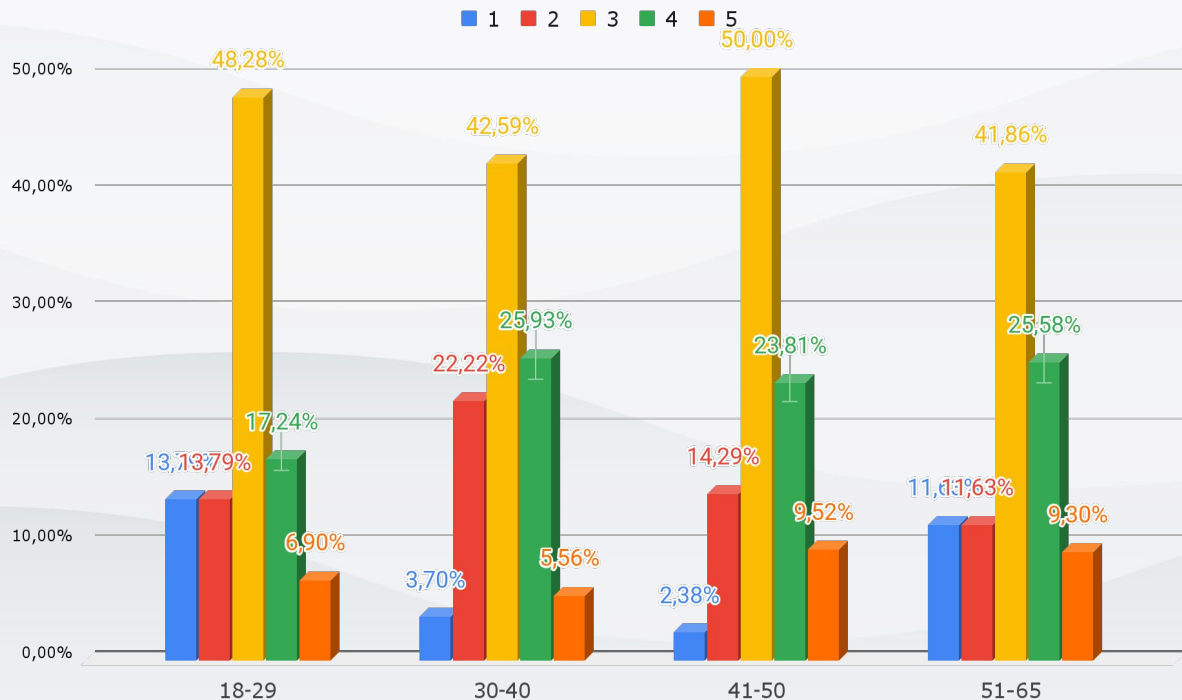
В същото време, над 23% от участниците (оценки 1 и 2) изразяват недоволство, което е сигнал за реални проблеми, свързани най-вече с икономически и социални фактори. Само 7,69% са напълно удовлетворени, което показва, че **има сериозен потенциал за подобрения** в средата и възможностите в региона.

Удовлетвореност в област Смолян

Най-високо удовлетворение (**оценки 4 и 5**) изразяват групите **41–50 г. (33,33%)** и **51–65 г. (34,88%)**, докато младите **18–29 г.** са най-силно представени сред неутралните (**48,28%**) и неудовлетворените (**27,58%**). При **30–40-годишните**, делът на оценка **2 (22,22%)** е най-висок сред всички, което говори за усещане за напрежение и неудовлетвореност сред активните работещи.

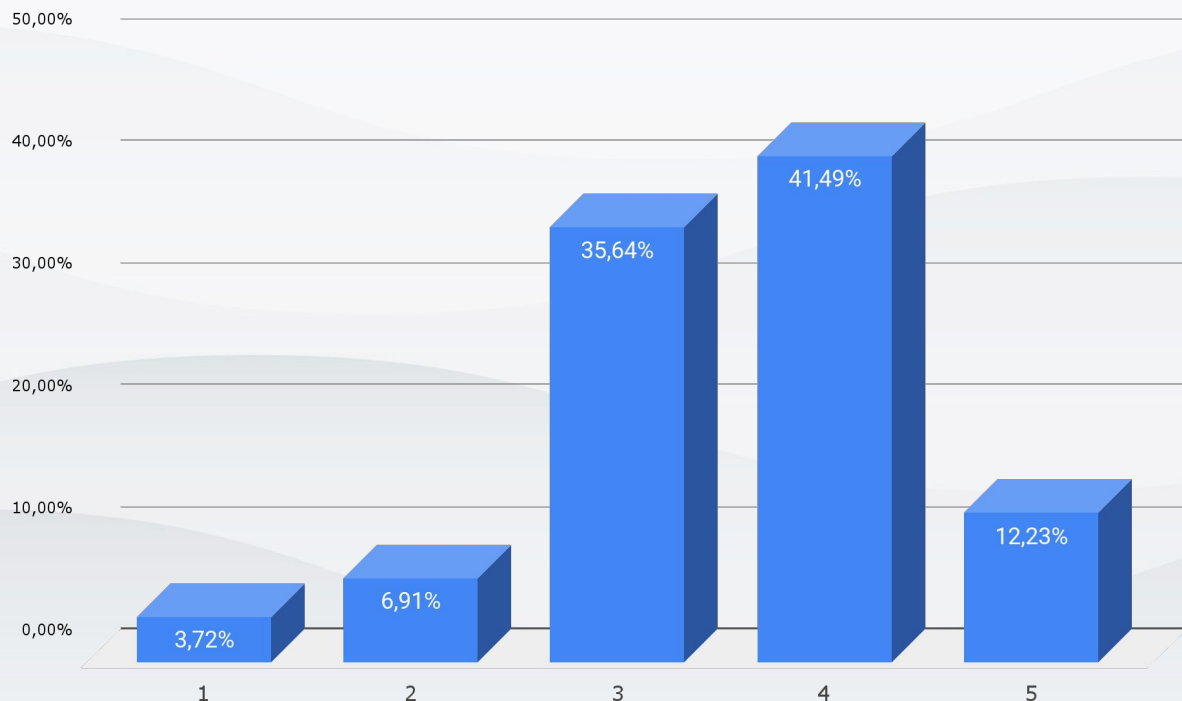
Данните подсказват, че средната удовлетвореност е доминираща във всички възрастови групи.

Удовлетвореност извън област Смолян

Сред живеещите **извън област Смолян** **нивото на удовлетвореност е осезаемо по-високо**. Най-голям дял от участниците са дали оценка **4 (41,49%)**, а **оценка 5** — напълно удовлетворени **са 12,23%**, което е почти двойно повече спрямо жителите в областта. Общият дял на положителните оценки (**4 и 5**) **надвишава 53%**, което показва, че повечето от напусналите възприемат настоящото си място на живот като удовлетворяващо.

Само 10,63% отговорили с оценки 1 и 2 изразяват неудовлетворение, което е значително по-нисък дял в сравнение с хората, останали в региона. Макар **средните оценки** също да се движат **около стойност 3 (35,64%)**, общото усещане е за по-добро качество на живот, предимно благодарение на достъп до повече възможности и удобства.

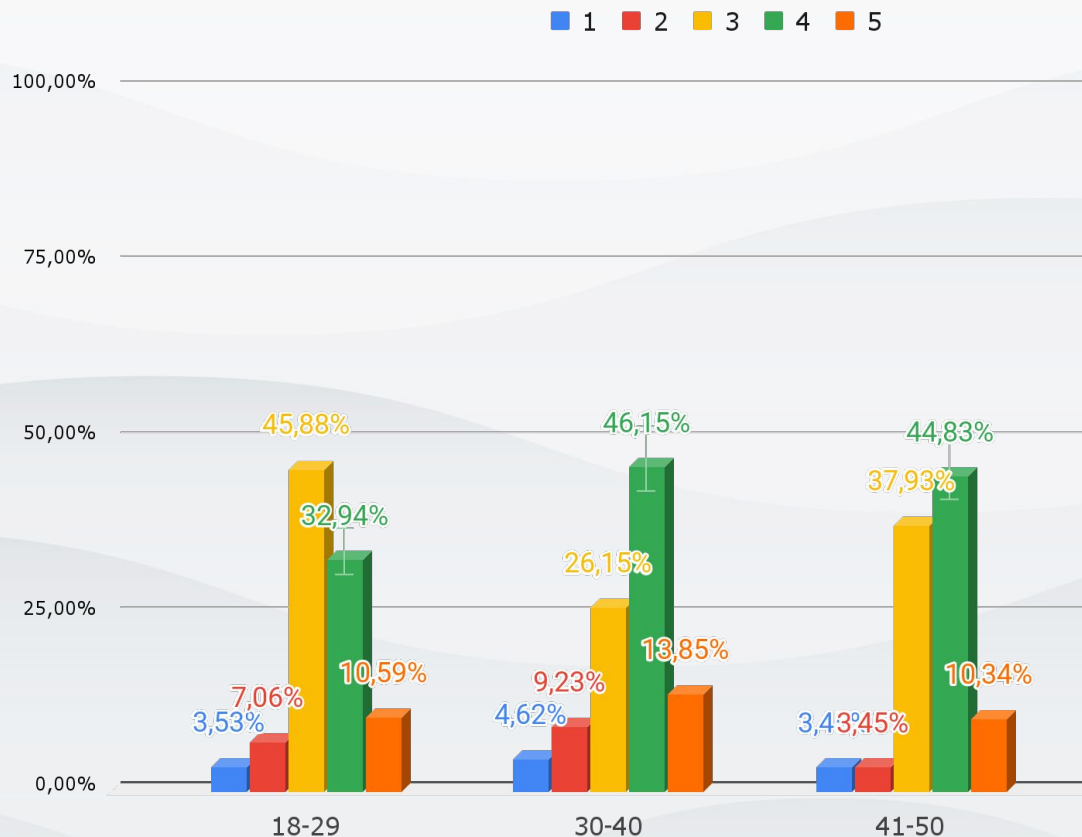
Удовлетвореност извън област Смолян

Удовлетвореността на живеещите извън областта е висока във всички възрастови групи.

В групите **30–40 г. и 41–50 г.**, над **56%** са дали оценки **4 или 5**. Най-младите (**18–29 г.**) също са положително настроени — **43,53% с оценка 4 или 5**, макар че **10,59%** са **напълно удовлетворени**, а над 10% са недовлетворени.

Данните показват, че животът извън Смолян се възприема като по-пълноценен, особено с напредване на възрастта.

За съжаление, за най-високата възрастова група няма събрани достатъчно данни.

Доходите — между реалността и мотивацията за промяна

*„Какво е средното Ви нетно
(чисто) месечно възнаграждение?“*

Удовлетвореността от живота е един от най-преки индикатори за това как хората възприемат средата, в която живеят — не само в материален, но и в социален и емоционален план.

Данните от анкетата показват, **че жителите на област Смолян най-често се позиционират в средната точка на скалата** — нито напълно доволни, нито напълно разочаровани. Това говори за баланс между силните страни на региона — спокойствие, природа, сигурност — и ограниченията, свързани с възможностите за реализация, доходите и достъпа до услуги.

В контраст, **живеещите извън областта изразяват значително по-висока удовлетвореност**, особено във възрастовата група между 30 и 50 години. Те ценят динамиката, възможностите и разнообразието на големия град, въпреки неговите недостатъци.

Интересен извод е, че **младите хора и в двете групи се чувстват най-неуверени и колебаещи се**, което подчертава нуждата от **целенасочена подкрепа именно към тях**.

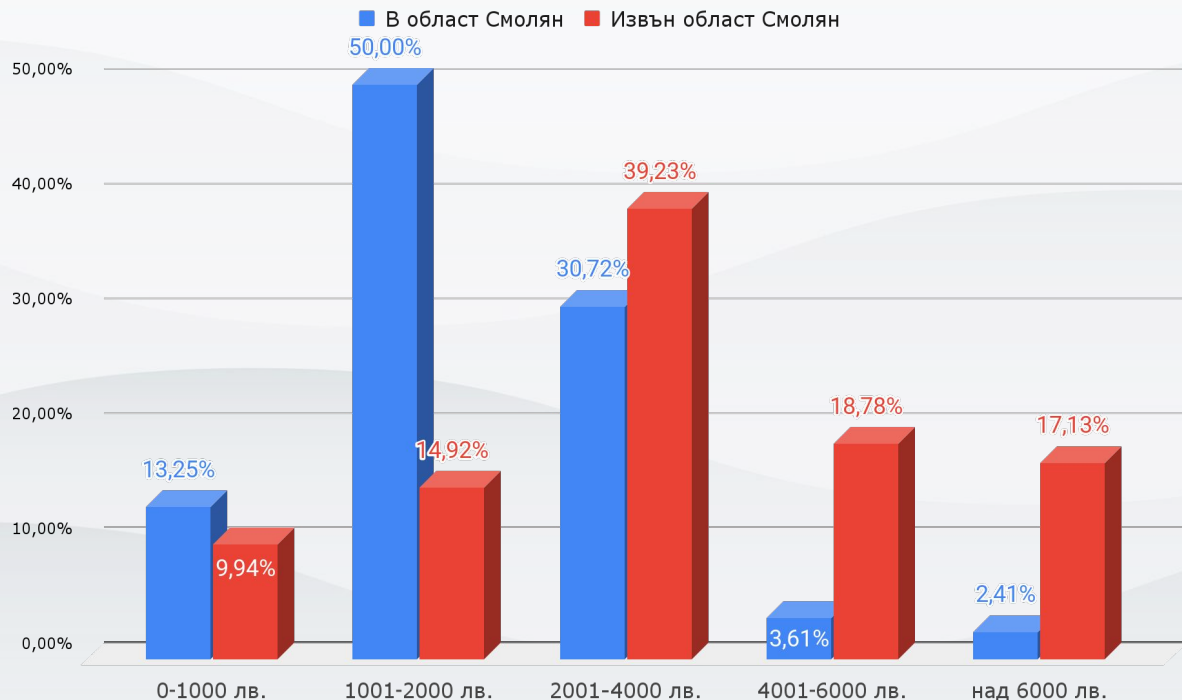
Тази част от проучването ясно показва къде област Смолян трябва да работи, за да повиши качеството на живот — и къде вече има здрава основа за изграждане на по-добро бъдеще.

Сравнение на заплащането

Данните ясно показват значителна разлика в нивото на доходите между двете групи. **50% от жителите на област Смолян получават между 1001 и 2000 лв.**, докато този диапазон е характерен само за 15% от живеещите извън региона.

Заплатите над 4000 лв. са почти 6 пъти по-чести извън областта — 36% срещу едва 6% в Смолян. По-високите доходи създават усещане за по-добро качество на живот и са сред основните фактори за миграция.

Ако регионът иска да задържи и привлече хора, **нужни са реални икономически стимули и нови възможности за добре платена работа.**

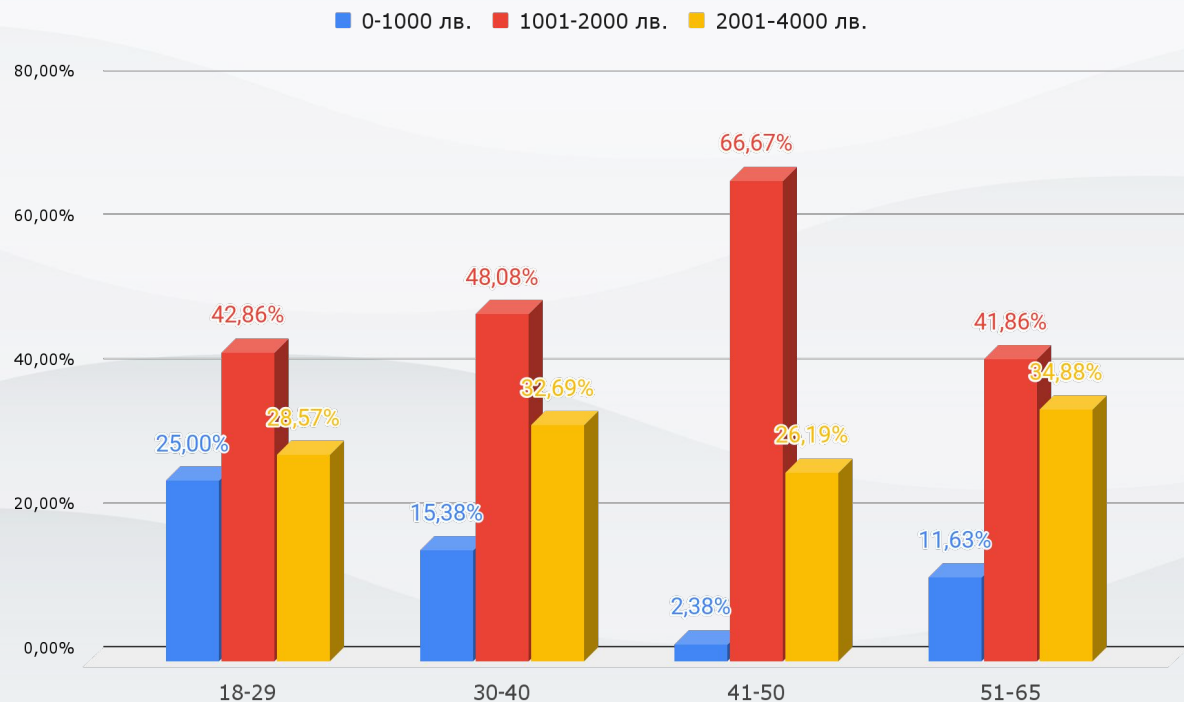
Сравнение на заплащането в областта

Най-ниски доходи (**до 1000 лв.**) се срещат най-често сред младите **18-29 години (25%)**, което отразява началния етап от професионалното развитие.

Средните доходи (**1001-2000 лв.**) доминират във всички възрастови групи, най-силно при **41-50 г. (66,67%)**.

Данните показват, че с възрастта доходите се стабилизират, но високият дял на младите с ниски заплати подчертава нуждата от възможности за по-добро стартово възнаграждение.

За съжаление, прекалено малко са анкетираните с доход над 4000 лв, за да бъдат отчетени данни по възрастови групи.

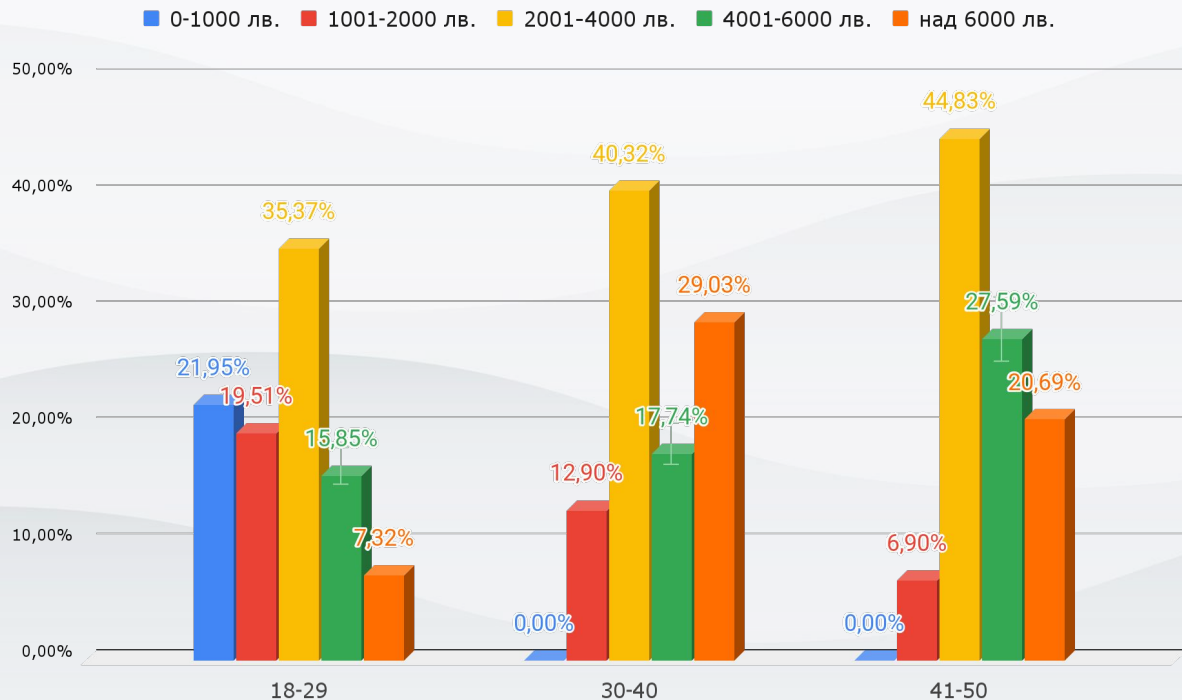

Заплащането извън област Смолян

Извън област Смолян се наблюдава значително по-високо разпределение на доходите, особено сред хората между **30 и 50 години**.

Почти **29%** от **30-40-годишните** и над **20%** от **41-50-годишните** получават над **6000 лв. месечно** — стойности, практически несрещани в региона. Дори сред **най-младите (18-29 г.)**, над **58%** имат доходи над **2000 лв.**

Това подчертава значителното изпреварване в заплащането извън областта и показва силната икономическа мотивация за миграция сред всички възрастови групи.

Предимствата на област Смолян — живот с човешки мащаб и смисъл

*„Избройте какви са
предимствата на сегашното Ви
местоживееие!“*

Данните от анкетата очертават **силно изразена емоционална връзка на хората с област Смолян**.

Основните предимства, които участниците посочват, се обединяват около усещането за спокойствие, природна хармония и близост — с хората, с мястото, с ритъма на живот.

За над **72%** от респондентите **спокойствието** е водеща стойност, която прави живота в областта по-тих, по-балансиран и по-смислен. След него изпъкват красивата природа, чистият въздух, близките разстояния и ниската престъпност — предимства, които трудно се намират в по-големите градове.

Тези фактори създават среда, в която се усеща **уют, сигурност и принадлежност**. Много от участниците определят Смолян като добро място за отглеждане на деца и живот „сърце“. Макар и по-рядко, се открояват и ценности като близостта до роднини, чистата храна и усещането за дом.

Най-младите участници изтъкват най-силно спокойствието и връзката с природата, а с напредване на възрастта се засилва значението на сигурността и околната среда. Данните показват, че област Смолян притежава силна основа, върху която може да изгради устойчиво бъдеще — **място, където животът не просто тече, а се живее осъзнато**.

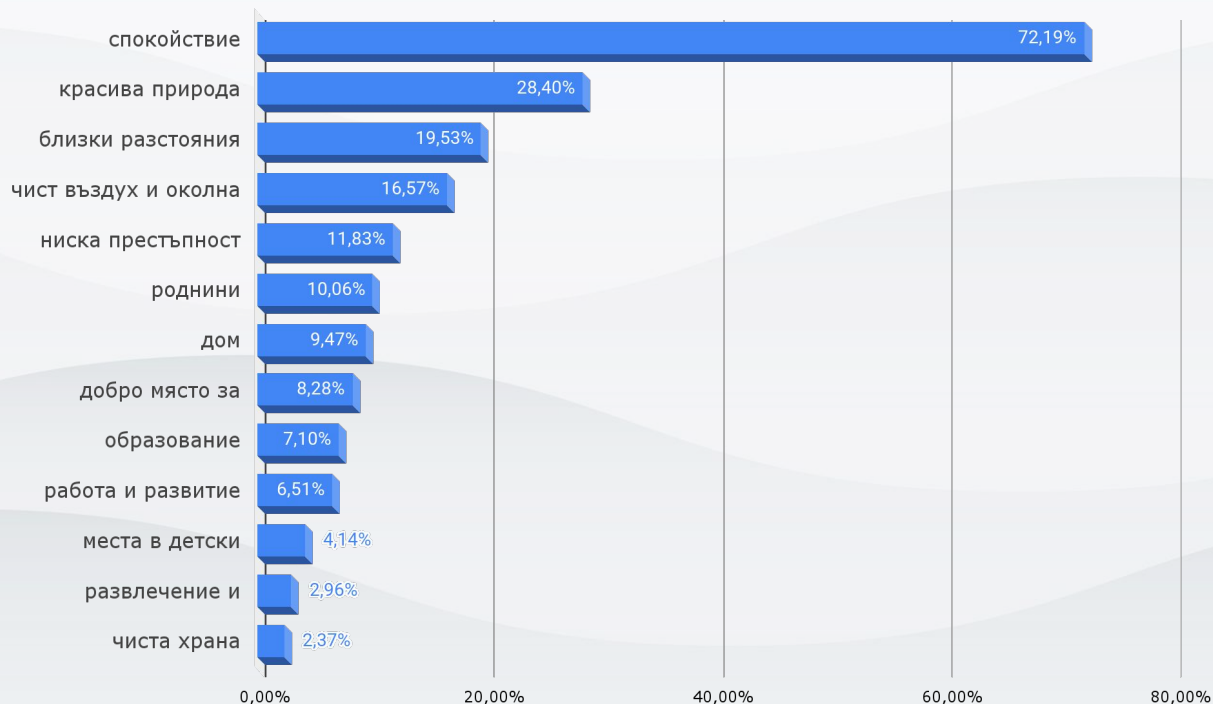
Предимства на живота в област Смолян

Най-често посочваното предимство на живота в област Смолян е **спокойствието** — посочено от **над 72%** от участниците.

Следват **красивата природа (28,4%)**, близките разстояния, чистият въздух, ниската престъпност и близостта до роднини.

Смолян се възприема като уютно, сигурно и подходящо място за отглеждане на деца, с усещане за близост и връзка с природата. Макар и по-рядко, се споменават и предимства като образование, чиста храна и налични места в детските градини.

Данните очертават един град, в който качествата на малката общност все още са живи — и ценени.

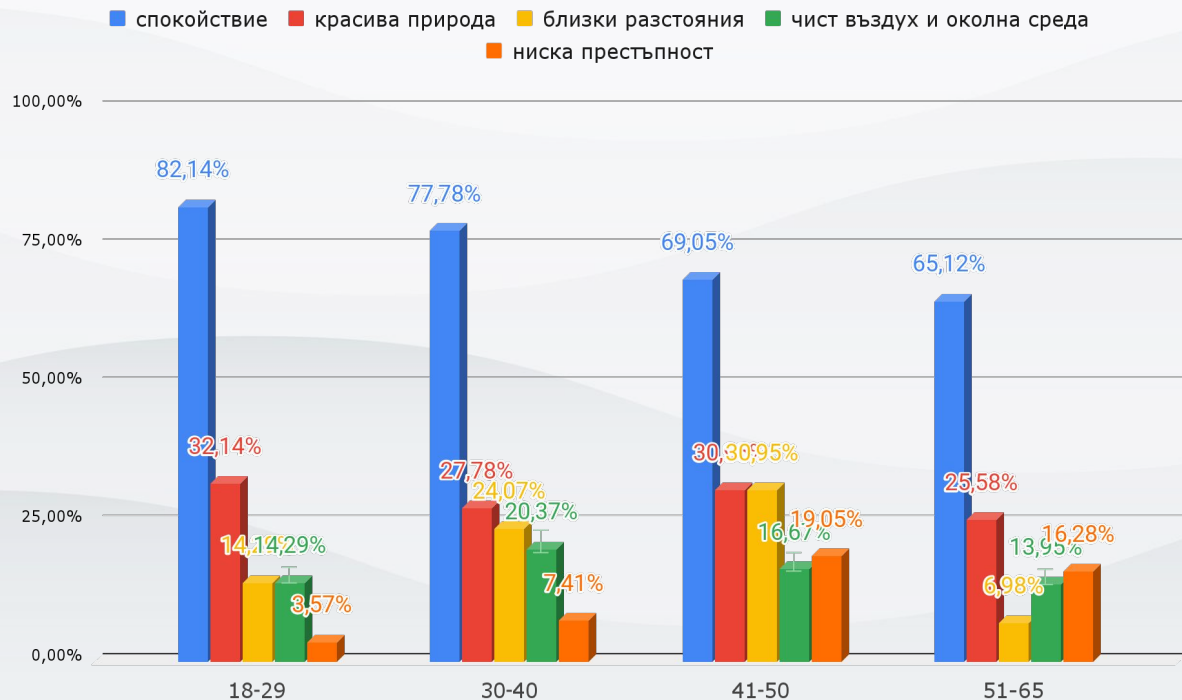
Предимства на живота в област Смолян

„Спокойствието“ е водещо предимство за всички възрасти, като най-високо го оценяват младите **18–29 години (82,14%)**. С напредване на възрастта значението му леко намалява, но остава основен фактор.

Красивата природа е втората по честота ценност, стабилна между **25–32%** във всички групи. **Близките разстояния** се ценят особено от хората между **30 и 50 години (24–31%)**, докато за най-младите този фактор е по-малко значим.

Чистият въздух е сходно оценен във всички групи, а нисък престъпност се откроява като важен особено за хората над 40 години.

Данните показват, че спокойствието и природата са универсалните богатства на област Смолян.

Какво казват анкетираните?

1 Спокойствие (72,19%)

Животът тук е по-тих, по-бавен и по-смислен.

- Липса на напрежение, стрес и шум
- Спокойна среда за отглеждане на деца
- Тихо ежедневие и подреден ритъм на живот
- Живот с по-малко забързаност и повече време за себе си

3 Близки разстояния (19,53%)

Времето е най-ценният ни ресурс

- Бързо и лесно придвижване в града
- Без задръствания и загубено време
- Удобство за родители и работещи хора
- Достъп до всички важни услуги на пешеходно разстояние

2 Красива природа (28,40%)

Родопите са не просто фон, а идентичност и емоция.

- Впечатляващи гледки и пейзажи
- Усещане за връзка с планината
- Природата като източник на вдъхновение и спокойствие
- Ежедневен контакт със зеленината и природните елементи

4 Чист въздух и околна среда (16,57%)

Тук се диша по-леко — не само физически, но и емоционално.

- Чист, планински въздух, различен от този в големите градове
- Природата и въздухът се усещат като здравословна среда
- Липса на индустриално и автомобилно замърсяване
- Околна среда, която носи спокойствие и лекота

Недостатъци на област Смолян — предизвикателства пред промяната

*„Избройте какви са
недостатъците на сегашното Ви
местоживееие!“*

Проучването очертава ясно основните предизвикателства, които анкетираните свързват с живота в област Смолян. Най-сериозният проблем за хората е **лошата инфраструктура** — занемарени улици, разбити тротоари, недостиг на удобен градски транспорт. Следват **липсата на достатъчно работни места и възможности за професионално развитие**, които пречат на младите да останат и да изградят бъдеще тук.

Ниските работни заплати допълнително усилват миграционните нагласи, като затрудняват осигуряването на стабилен жизнен стандарт.

Наред с икономическите фактори, хората усещат и **липса на културен и социален живот** — недостатъчно събития, ограничени места за забавление, слаба динамика, особено за младите поколения.

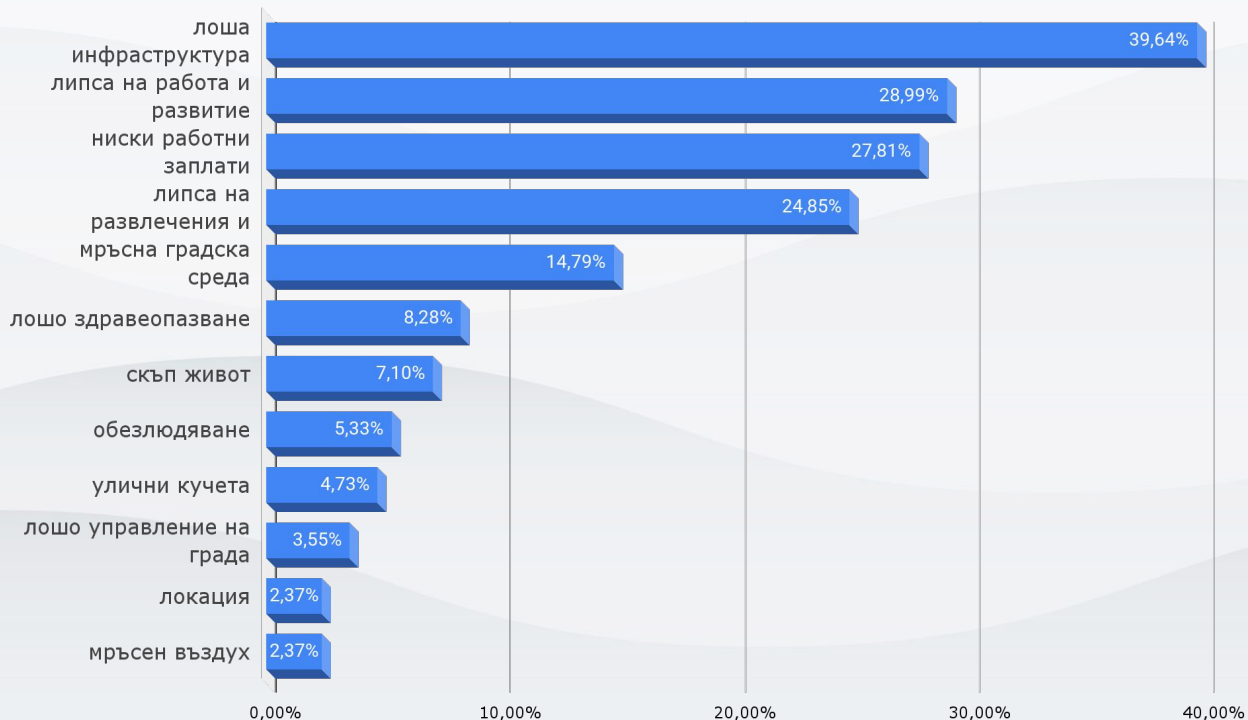
Данните ясно показват, че **основните слабости са свързани не просто с ежедневно то удобство, а с усещането за перспектива и качество на живот**. Въпреки това, изрично споделените мнения подсказват, че промяната е възможна — ако се инвестира в инфраструктура, икономика и култура, Смолян може да се превърне в модерен и жизнен град, достоен за своите хора.

Недостатъци на живота в област Смолян

Най-често посочваният недостатък е **лошата инфраструктура (39,64%)**, която включва състоянието на пътищата, тротоарите и градската среда. Следват **липсата на работа и възможности за развитие (28,99%)** и **ниските работни заплати (27,81%)**, които са водещи причини за миграция.

Много участници отбелязват и **липсата на развлечения и културен живот (24,85%)**, което ограничава социалните възможности.

Мръсната градска среда, лошото здравеопазване и скъпият живот също се открояват като проблеми, които влияят върху качеството на живот и мотивацията за оставане в региона.

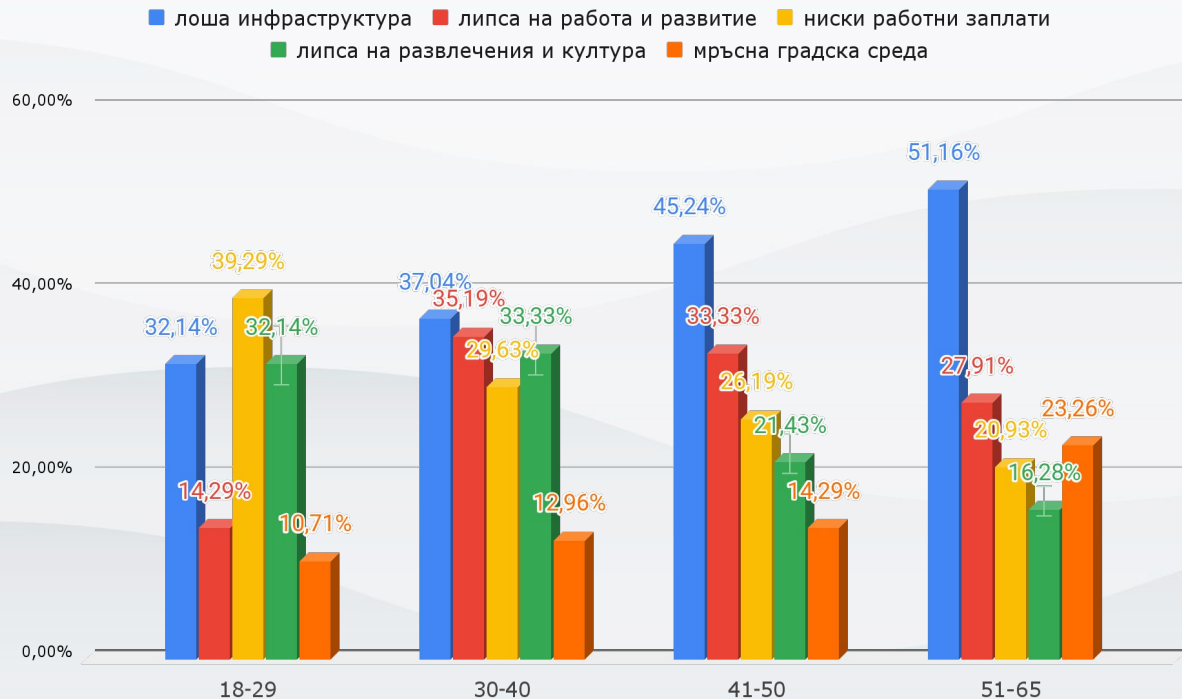
Недостатъци на живота в област Смолян

Младите **18–29 години** най-често посочват **ниските работни заплати (39,29%)** и **липсата на развлечения (32,14%)** като основни проблеми.

В групата **30–40 години** на преден план излизат **липсата на работа и развитие (35,19%)** и **лошата инфраструктура (37,04%)**.

Сред **41–50-годишните** и особено **51–65-годишните** неудовлетворението от **инфраструктурата** се засилва рязко (до **51,16%**), както и усещането за **мръсна градска среда**.

Данните показват, че младите търсят възможности и социален живот, докато по-възрастните поставят акцент върху средата и базовите условия за живот.

Какво казват анкетираните?

1 Лоша инфраструктура (39,64%)

„Градът има нужда да бъде не само красив, но и удобен за живеене.“

- Лошо състояние на улици и тротоари
- Разкопани или занемарени градски пространства
- Липса на велоалеи, неудобен градски транспорт
- Труден достъп между кварталите и към основни услуги
- Забавени или некачествени ремонти, проблеми с поддръжката

2 Липса на работа и развитие (28,99%)

„Не е достатъчно да искаш да останеш — трябва да имаш за какво.“

- Ограничен брой работни места в разнообразни сектори
- Липса на перспективи за професионално израстване
- Слаба икономическа активност и липса на нови инвестиции
- Трудност да се намери работа по специалността
- Младите хора не виждат възможности за развитие в региона

3 Ниски работни заплати (27,81%)

„Трудът тук струва много усилия, но твърде малко средства.“

- Средните заплати са значително под тези в големите градове
- Затруднения в осигуряването на достоен стандарт на живот
- Малки възможности за спестявания и финансово планиране
- Въпреки труда и уменията, възнаграждението остава ниско

4 Липса на развлечения и култура (24,85%)

„Един град оживява чрез своите събития и своите хора.“

- Ограничени възможности за социален живот извън работата
- Недостатъчно събития за младите хора и семейства
- Липса на културно многообразие и модерни форми на забавление
- Усещане за скука и изолация, особено сред младежите

Да останеш в Смолян: избор на сърцето и разума

„Избройте факторите, които биха Ви мотивирали да останете в областта!“

Резултатите ясно очертават какво биха искали хората, за да изберат да останат в област Смолян. На първо място изпъкват **по-високите доходи** и **повече възможности за работа и развитие** — основни двигатели на личния и професионален избор. Финансовата сигурност и перспективата за развитие са онези стълбове, които могат да обърнат миграционните тенденции.

Наред с икономическите фактори, **спокойствието на живота в Родопите** остава ценност, която хората не желаят да губят. То е част от уникалната идентичност на региона и желанието е то да бъде запазено, дори в процеса на модернизация и растеж.

Семейството също играе важна роля — принадлежността, подкрепата и усещането за дом са сред най-силните лични мотиватори за оставане.

Тези резултати ясно показват, че област Смолян има всички необходими основи за успех: силна връзка с хората си, природни дадености и специфичен ритъм на живот. Нужно е само да се осигурят условията, които да позволят на повече хора да останат, да се развиват и да градят бъдещето си именно тук.

Мотивация за оставане

Основните мотиватори за оставане са свързани с **икономически и социални подобрения**.

На първо място хората посочват **по-високи доходи (30,18%)** и **повече възможности за работа и развитие (28,99%)**.

Следват **спокойствието (14,20%)**, **семейството (13,61%)** и **повече развлечения и култура (13,02%)** като важни лични и социални фактори. Сред приоритетите са още **по-добро управление на града, развитие на социалната среда, както и запазване на природата и чистата градска среда**.

Данните ясно показват, че **хората търсят сигурност, перспектива и качество на живот, без да губят връзката със спокойствието и природата**.

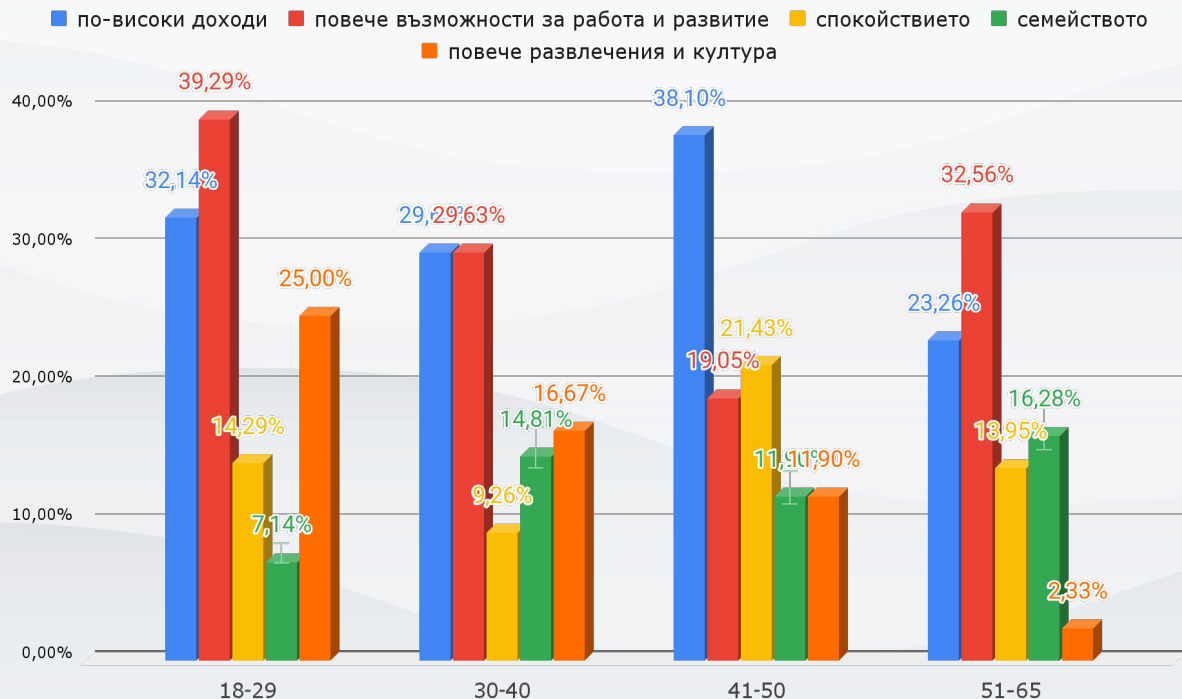
Мотивация за оставане

Младите **18–29 години** поставят на първо място **възможностите за работа и развитие (39,29%)**, следвани от **по-високите доходи (32,14%)** и **развлеченията (25%)**, което подчертава стремежа им към динамичен и перспективен живот.

30–40-годишните също търсят предимно **работа и добро заплащане**, но нараства и значението на **семейството (14,81%)**.

За **41–50 години**, най-важни са **по-високите доходи (38,10%)** и **спокойствието (21,43%)**. При **51–65 години** балансът между **работа, доходи и семейна среда** става още по-ясен.

Данните показват, че всяка възрастова група има свои приоритети, но сигурността и развитието остават водещи за всички.

Какво казват анкетираните?

1 По-високи доходи (30,18%)

„Стабилният доход е ключът към спокойствието и избора да останеш.“

- Хората искат възнаграждение, което да осигурява достоен стандарт на живот.
- Желание за адекватно заплащане спрямо труда и квалификацията.
- Финансова стабилност като основа за създаване на семейство и бъдеще в областта.

2 Повече възможности за работа и развитие (28,99%)

„Търсим не просто работа, а място, където можем да растем.“

- Желание за повече разнообразни работни позиции в различни сфери.
- Нужда от възможности за професионално развитие, обучение и израстване.
- Очакване за кариерна перспектива без необходимост от миграция.

3 Спокойствието (14,20%)

„Тук животът тече по-тихо и сърдечно — ценност, която не се заменя лесно.“

- Желаят се условия, които запазват уникалното спокойствие на региона.
- Комбинация между сигурност, чиста среда и умерено темпо на живот.
- Спокойствието се вижда като конкурентно предимство спрямо големите градове.

4 Семейството (13,61%)

„Близостта до семейството превръща едно място в истински дом.“

- Желание да останат близо до родители, роднини и близки приятели.
- Подкрепа в ежедневието и усещане за принадлежност.
- Мотивация за създаване и отглеждане на семейство в позната и сигурна среда.

Какво свързва хората със Смолян

*„Ако решите да напуснете, какво
би Ви липсвало от родното Ви
място?“*

Ако се наложи да напуснат област Смолян, анкетираните ясно посочват какво би останало в сърцата им — **семейството, природата и спокойствието.**

За повече от една трета от участниците най-голямата липса би била **семейството (34,32%)**, което е източник на подкрепа, принадлежност и идентичност. Почти същият дял посочва **красивата природа на Родопите (33,14%)** като незаменима част от живота тук.

Спокойствието (24,26%), отличаващо Смолян от големите градове, също е сред най-ценените липси, а **приятелите (20,71%)** подчертават значението на социалните връзки и общността. Младите особено ценят спокойствието, докато хората в активна възраст поставят акцент върху семейството и приятелите, а по-възрастните — върху природата.

Данните потвърждават, че връзката със Смолян е **дълбоко емоционална** — тя надхвърля материалното и се корени в отношенията, природната среда и усещането за дом.

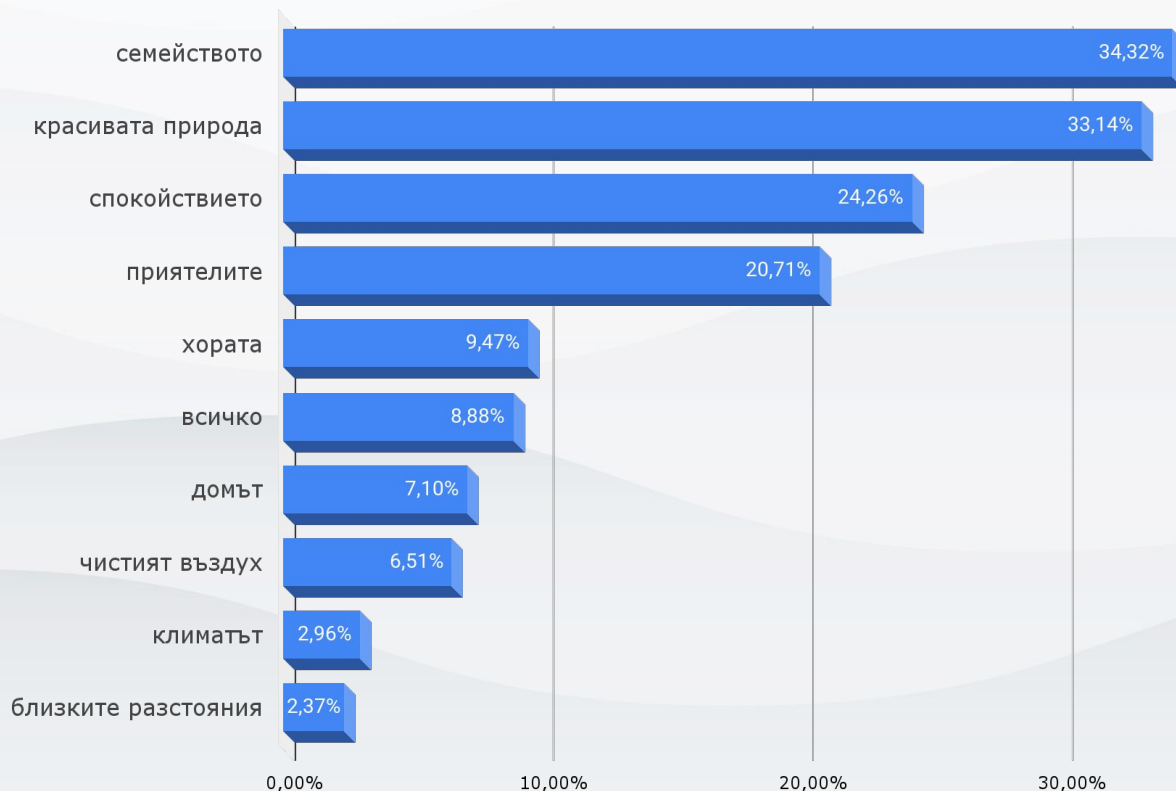
Какво би Ви липсвало от родното Ви място?

Най-силните емоционални връзки на хората със Смолян са свързани с **близките и природата**.

Ако напуснат областта, най-много биха им липсвали **семейството (34,32%)** и **красивата природа (33,14%)** — основни стълбове на идентичността и принадлежността.

Спокойствието (24,26%), приятелите (20,71%) и **чувството за общност (9,47%)** също се открояват като незаменими части от живота тук. Някои обобщават усещането просто като „всичко“ (8,88%) — домът, въздухът, климатът и компактността на града.

Данните ясно показват, че **връзката със Смолян е дълбока и многопластова**, надхвърляща чисто практическите причини за живот тук.

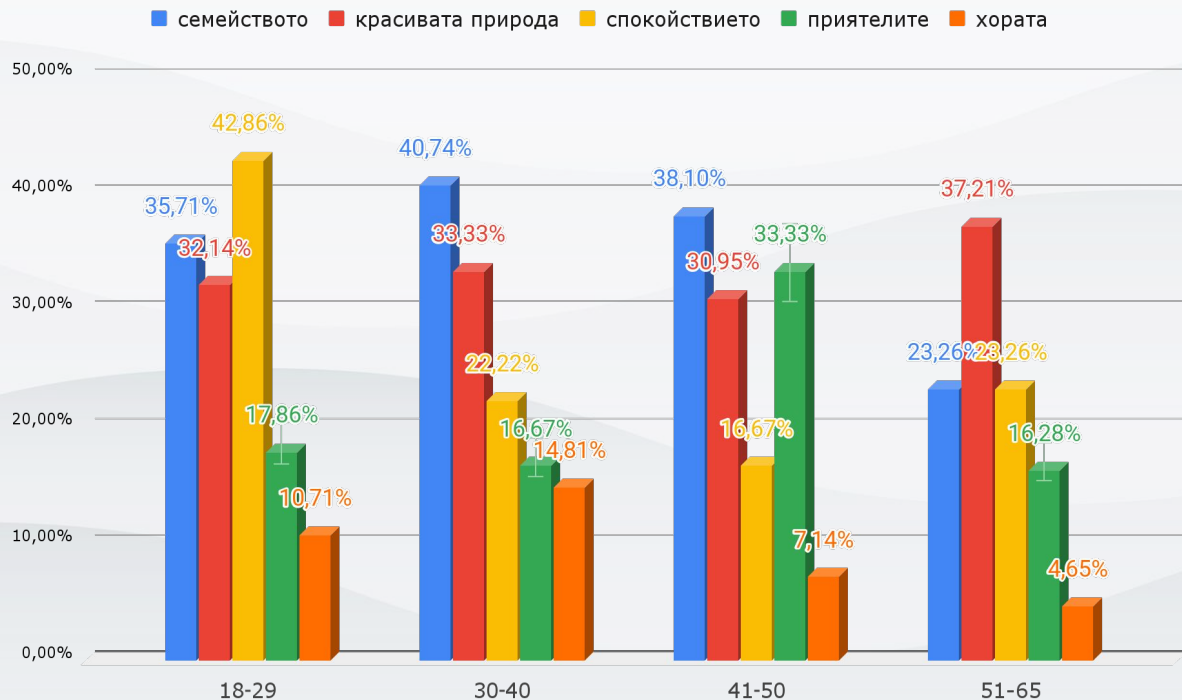
Какво би Ви липсвало от родното Ви място?

За **най-младите (18-29 години)** водещата липса е **спокойствието (42,86%)**, следвано от семейството и природата.

При **30-40-годишните, семейството (40,74%)** е най-важният фактор, а природата и спокойствието са също високо ценени.

41-50-годишните изразяват най-силно привързаност към **приятелите (33,33%)**, редом със семейството и природата. За хората **над 51 години**, най-силно биха липсвали **красивата природа (37,21%)** и семейството.

Данните показват, че **емоционалната връзка с хората и природата остава водеща във всички възрасти**, но с различен акцент според житейския етап.

Какво казват анкетираните?

1 Семейството (34,32%)

„Домът е там, където са хората, които обичаме.“

- Най-голямата липса за анкетираните е близостта до родителите, децата, роднините.
- Семейството е опора, връзка с корените и източник на ежедневна подкрепа.
- За мнозина именно семейството придава смисъл на живота в родния край.

2 Красивата природа (33,14%)

„Родопите не просто се виждат — те се усещат със сърцето.“

- Природата на Смолян — планини, гори, чист въздух — е описана като част от личната идентичност.
- Животът в хармония с природата е нещо, което много от участниците не биха заменили лесно.
- Липсата на ежедневен контакт с планинските гледки се усеща като загуба.

3 Спокойствието (24,26%)

„Тишината тук не е празнота, а пълнота.“

- Спокойствието на живота в Смолян — липсата на шум, стрес и забързаност — е нещо, което хората оценяват особено високо.
- За мнозина то е свързано с качество на живот, душевен комфорт и истинска почивка за ума.
- Напускането би означавало загуба на тази вътрешна хармония.

4 Приятелите (20,71%)

„Истинските приятелства са като планините — устояват на времето.“

- Социалната среда, изградена от приятели още от детството или младостта, е силен емоционален фактор.
- Мнозина споделят, че именно познатите лица, споделените моменти и чувството за общност биха им липсвали най-много.
- Приятелите тук са не просто хора — те са част от усещането за „у дома“.

Работа, култура, доходи: големият град през очите на смолянчани

*„Избройте предимствата на
живота извън област Смолян!“*

Проучването ясно показва, че **основната сила на живота извън област Смолян е в богатството на възможности**. За мнозинството анкетирувани, водещо предимство са **работата и развитието (75,53%)** — шанс за кариерно израстване, професионална реализация и стабилност. Младите хора особено високо ценят **разнообразния културен живот (47,87%)**, който придава динамика и богатство на ежедневието им.

По-високите доходи (22,87%) също са ключов мотиватор, даващ финансова сигурност и възможност за по-добър жизнен стандарт.

Социалната среда (21,81%) допълва картината с усещането за разнообразие, нови контакти и активен социален живот.

Данните по възрастови групи потвърждават, че младите търсят не само работа, но и културни и социални преживявания, докато при по-възрастните приоритетите се насочват основно към стабилна кариера.

Животът извън Смолян привлича с възможности за растеж — **професионален, социален и финансов**, но същевременно напомня, че тези предимства често са съпроводени с компромис спрямо спокойствието и близостта на родния край.

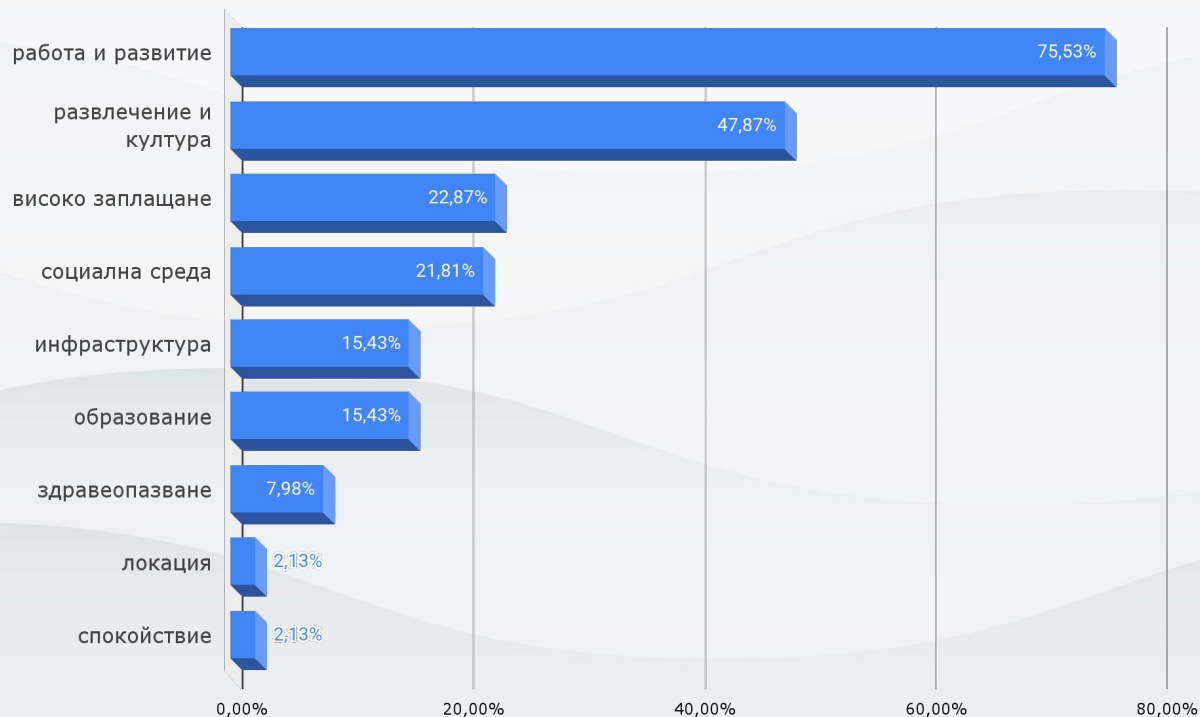
Предимствата на живота извън област Смолян!

Основното предимство на живота извън област Смолян, според анкетираните, е **достъпът до работа и възможности за развитие (75,53%)** — категоричен водещ фактор за преместването.

Следват **богатият културен и социален живот (47,87%)**, който осигурява повече развлечения, събития и динамика.

По-високите доходи също са ключово предимство (**високо заплащане — 22,87%**), наред със **социалната среда (21,81%)** и **развитата инфраструктура и образование (по 15,43%)**.

Данните показват, че **големият град привлича предимно с възможности за професионално и личностно развитие, макар често за сметка на спокойствието и близостта на малкия град.**

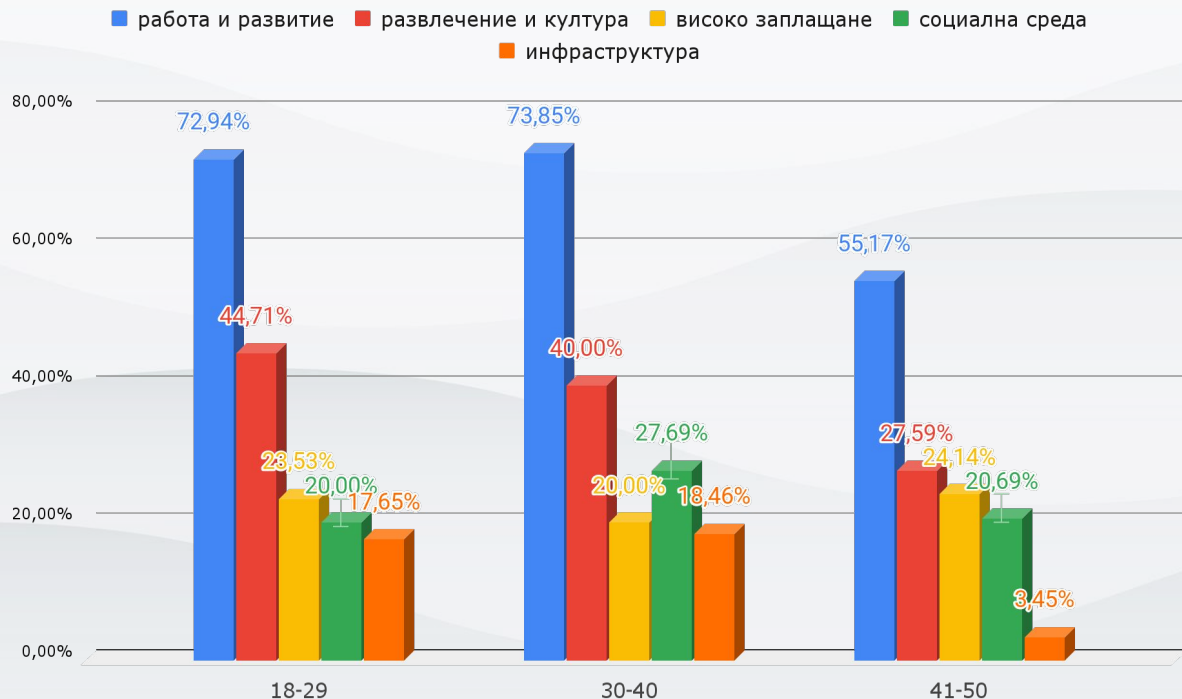
Предимствата на живота извън област Смолян!

Работата и развитието са водещи предимства за всички възрастови групи, като над **70% от младите (18-29 г.)** и **30-40-годишните** ги посочват като най-важен фактор.

За младите е особено важно и **развлечението и културата (44,71%)**, докато при **30-40-годишните** изпъква и **социалната среда (27,69%)**.

При **41-50-годишните** значението на работата остава високо (**55,17%**), но интересът към развлечения и инфраструктура е значително по-нисък.

Данните показват, че **всички възрастови групи търсят кариерни възможности**, но при по-младите важна остава и динамиката на социалния и културен живот.

Какво казват анкетираните?

1 Работа и развитие (75,53%)

„Когато възможностите се отварят, мечтите намират своя път.“

- Богат избор от работни позиции в различни сектори.
- Възможности за кариерно израстване, обучения и професионална специализация.
- Шанс за постигане на амбиции и реализиране на потенциала в конкурентна среда.

3 Високо заплащане (22,87%)

„Финансовата сигурност дава свобода на избора и мечтите.“

- Значително по-високи възнаграждения в сравнение с малките населени места.
- По-голяма възможност за натрупване на спестявания и инвестиции.
- Финансов комфорт, който позволява по-висок жизнен стандарт.

2 Развлечение и култура (47,87%)

„Динамиката на големия град вдъхновява да живееш активно.“

- Достъп до кина, театри, концерти, фестивали и други културни събития.
- Разнообразие от социални активности и модерни места за забавление.
- Възможност за активен и динамичен начин на живот извън работата.

4 Социална среда (21,81%)

„Срещите с нови хора отварят нови хоризонти.“

- Разнообразие от социални кръгове, професионални общности и събития.
- Възможност за създаване на нови приятелства и контакти.
- Динамична и пестра социална среда, която стимулира личностно развитие.

Цената на възможностите: скритите недостатъци на големия град

*„Избройте недостатъците на
живота извън област Смолян!“*

Животът в големите градове носи със себе си динамика и възможности, но и редица предизвикателства, които анкетираните ясно открояват. **Трафикът (42,02%)** е най-често посочваният недостатък — ежедневните задръствания създават напрежение и губят ценно време. След него се нареждат **пренаселеността (30,85%), замърсеният въздух (25%) и стресът от забързаното ежедневиe (23,94%).**

Особено сред младите хора и тези в активна възраст най-силно се усеща напрежението от скъпия и натоварен градски живот.

За тях не само придвижването и замърсяването, но и **липсата на време за себе си и постоянният стрес** са фактори, които намаляват качеството на живот. По-възрастните респонденти отчитат същите проблеми, макар и с малко по-слаба острота.

Тези резултати подчертават, че **животът извън област Смолян предлага възможности, но на висока цена** — цената на спокойствието, чистия въздух, времето с близките. Именно тук област Смолян има силно конкурентно предимство: да предложи онова, което в големия град все по-трудно се намира.

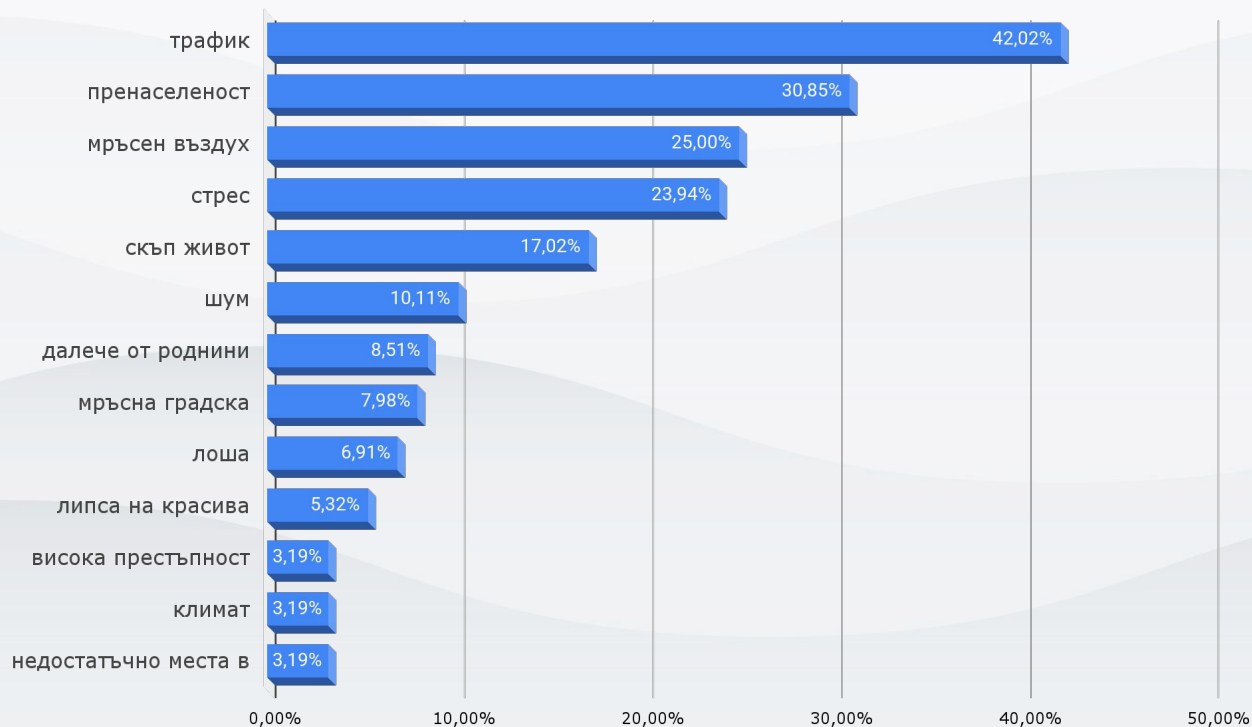
Недостатъците на живота извън област Смолян

Животът в големите градове крие своите предизвикателства. Най-често анкетираните посочват **трафика (42,02%)** като водещ проблем, следван от **пренаселеността (30,85%)** и **замърсения въздух (25%)**.

Стресът (23,94%) и **високите разходи за живот (17,02%)** също са сред сериозните недостатъци.

Шумът, замърсената среда и отдалечеността от роднините допълват негативната страна на динамичния живот извън родния край.

Данните показват, че **урбанизацията носи повече възможности, но и повече компромиси с качеството на живот**, което липсва в по-спокойната и чиста среда на област Смолян.

Недостатъците на живота извън област Смолян

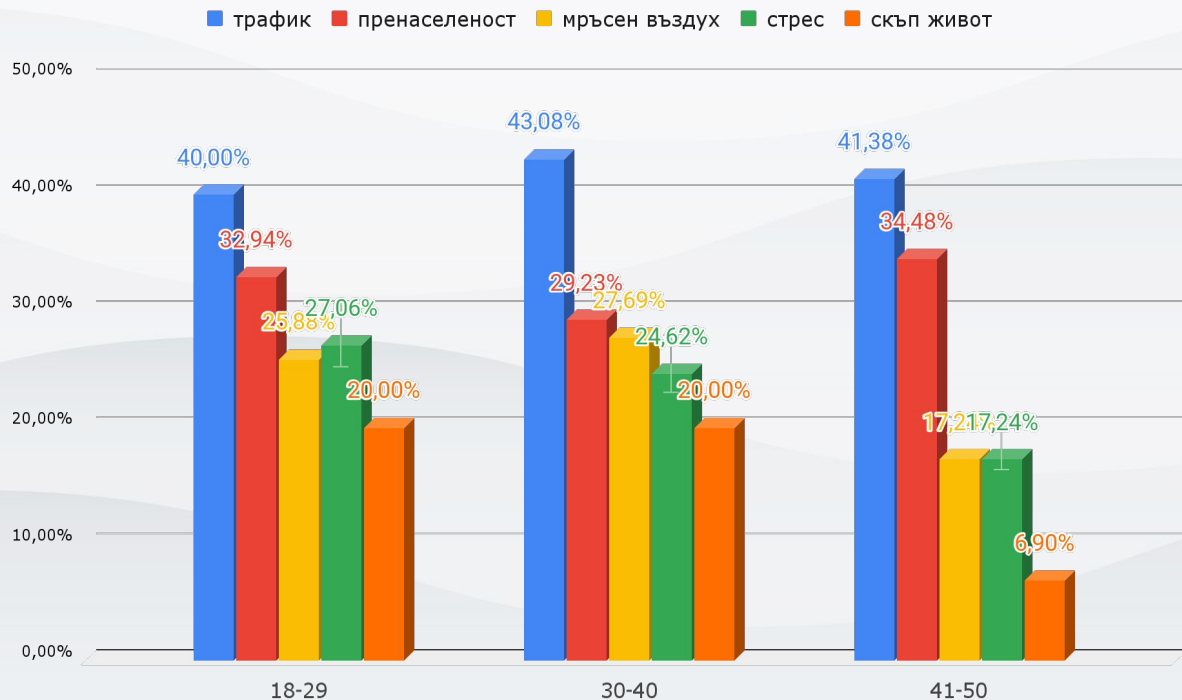
Трафикът е водещ проблем за всички възрастови групи — **около 40–43%** във всяка категория го посочват като основен недостатък.

Пренаселеността е по-често отбелязана от хората **на 41–50 години (34,48%)**, докато при младите е около **30–33%**.

Стресът е по-изявен проблем за **младите (27,06%)**, докато с възрастта усещането за стрес леко намалява.

Мръсният въздух е важен фактор предимно за **30–40-годишните (27,69%)** и **18–29-годишните (25,88%)**. Възприятието за **скъп живот** е най-силно сред младите (20%).

Данните показват, че урбанизацията се усеща натоварващо през всички етапи на живота, но най-остро сред активните и младите хора.

Какво казват анкетираните?

1 Трафик (42,02%)

„Понякога най-голямото разстояние не е в километри, а в изгубено време.“

- Всекидневни задръствания и забавено придвижване.
- Загуба на време в трафика, напрежение и стрес.
- По-дълго време за стигане до работа, училище или услуги.

3 Мръсен въздух (25,00%)

„В големия град дишаш всичко друго, но не и свобода.“

- Замърсяване от автомобилен трафик и индустрия.
- Намалено качество на въздуха и здравословни рискове.
- Липса на чиста природна среда за разходки и отдих.

2 Пренаселеност (30,85%)

„Сред множеството лица понякога липсва най-важното — близостта.“

- Пренаселени улици, квартали и обществени пространства.
- Усещане за анонимност и загуба на общностен дух.
- Борба за пространство, услуги и комфорт в градската среда.

4 Стрес (23,94%)

„В търсене на повече често губим най-ценното — спокойствието.“

- Забързано ежедневие и постоянна натовареност.
- Липса на време за себе си и за близките.
- Високи очаквания, напрежение на работното място и социална умора.

Пътят към дома: какво би върнало хората в Смолян

„Избройте кои фактори биха Ви мотивирали да се върнете!“

Анкетата ясно показва, че решението за завръщане в област Смолян е тясно свързано с **икономическата перспектива и качеството на живот**. Основните фактори, които биха мотивирали хората да се върнат, са **повече възможности за работа и развитие (39,89%)** и **по-високи доходи (27,13%)**. Желанието за стабилност и кариерно развитие е особено силно сред младите и активните поколения.

В същото време **спокойствието (19,68%)** на живота в Смолян остава важен мотив за всички възрасти — като контрапункт на стреса и динамиката в големите градове.

По-добрата социална среда (14,89%) и **близостта до семейството (11,17%)** допълват картината, особено сред по-зрелите участници.

Данните показват, че хората **не са загубили връзката със своя роден край** — те търсят възможност да се развиват, без да жертват спокойствието, природата и общността. Именно тук е шансът на Смолян — **да предложи условия, които съчетават сигурност, перспектива и усещане за дом.**

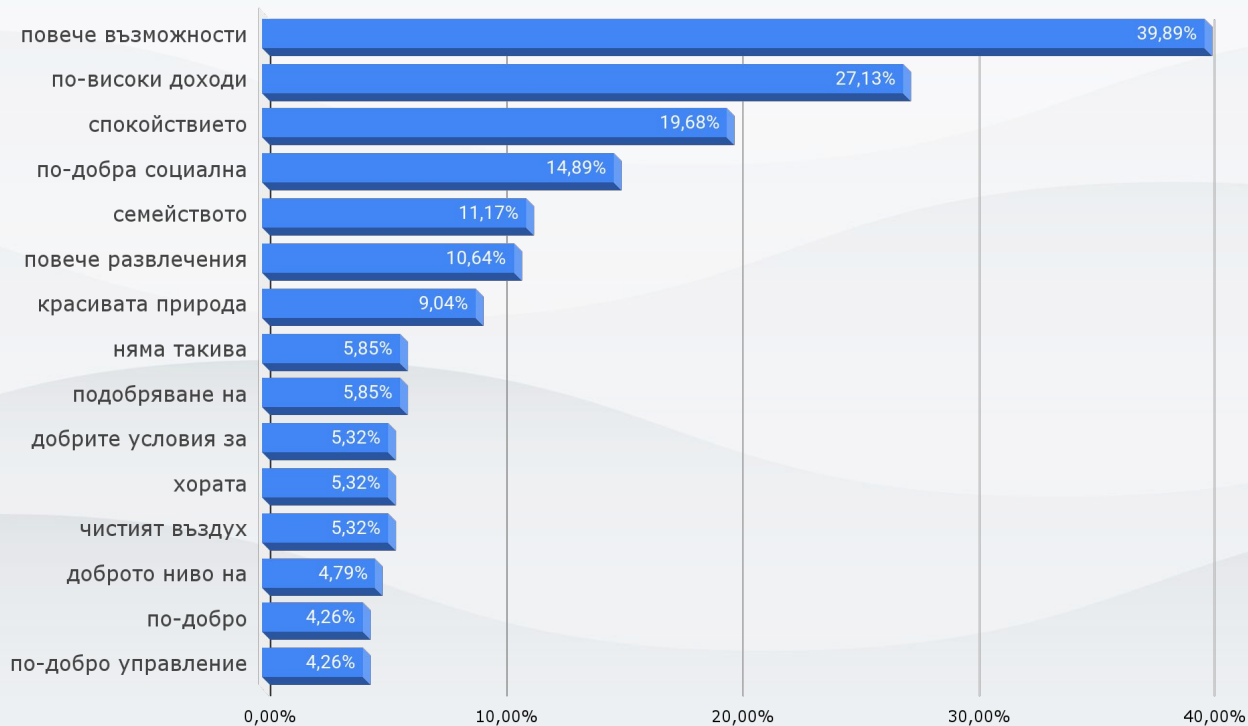
Фактори за връщане

На първо място анкетираните посочват **повече възможности за работа и развитие (39,89%)** и **по-високи доходи (27,13%)**.

Наред с тях важни остават **спокойствието (19,68%)**, **по-добрата социална среда (14,89%)** и **близостта до семейството (11,17%)**.

Нуждата от **развит културен живот, добра инфраструктура, качествено образование и здравеопазване** също присъства сред факторите за завръщане.

Данните ясно показват, че **хората биха се върнали, ако Смолян предложи сигурност, перспектива и качество на живот без загуба на своята уникална идентичност.**

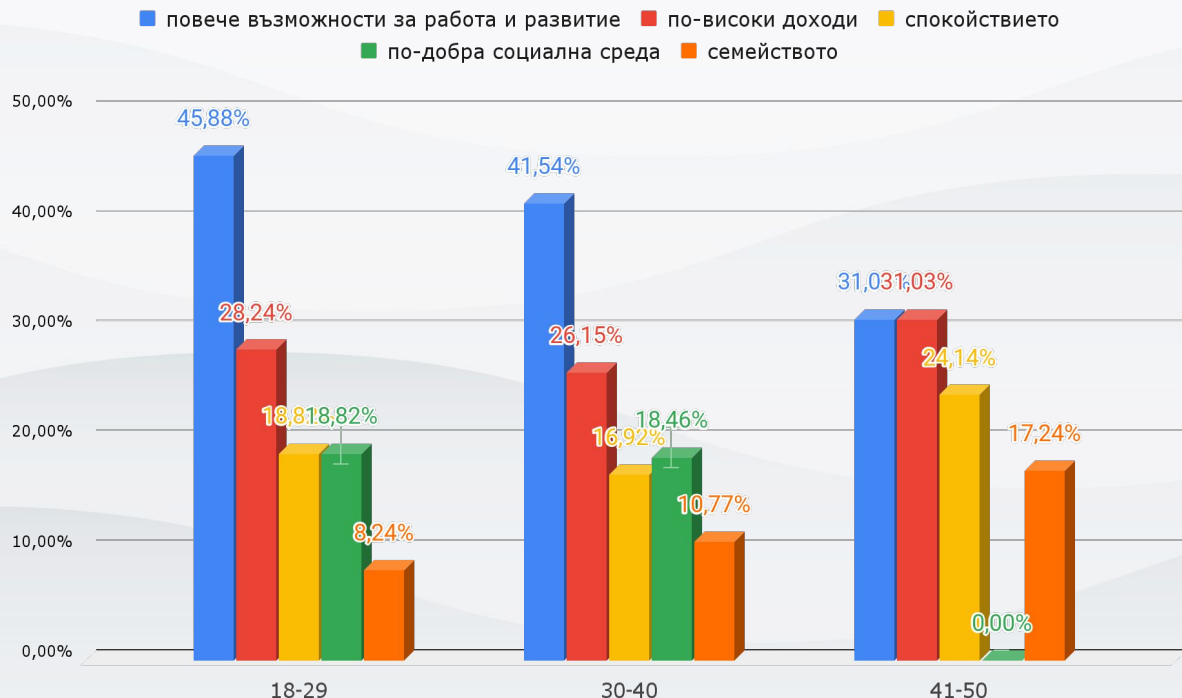

Фактори за връщане

За **младите (18-29 години)** водещи са **работата и развитието (45,88%)** и **по-високите доходи (28,24%)**, но също така ценят **спокойствието и добрата социална среда**. **30-40-годишните** показват сходна картина — търсят професионални възможности и доходи, но също така отдават значимост на социалната среда и семейството.

За **41-50-годишните** приоритетите се изместват — освен работа и доходи, **спокойствието (24,14%)** и **семейството (17,24%)** добиват по-голяма тежест.

Данните показват, че с напредване на възрастта **емоционалните фактори стават все по-важни** наред с икономическите.

Какво казват анкетираните?

1 Повече възможности за работа и развитие (39,89%)

„Когато има къде да растеш, има защо да останеш.“

- Наличие на разнообразни работни позиции и професионални перспективи.
- Възможност за кариерно развитие в родния регион, без нужда от преместване.
- Реални шансове за използване на придобити знания и умения в динамична среда.

2 По-високи доходи (27,13%)

„Достойният труд заслужава достойно възнаграждение.“

- По-добро заплащане, съпоставимо с големите градове.
- Финансова сигурност за изграждане на стабилен живот.
- Мотивираща среда за създаване на семейство и личностно развитие на място.

3 Спокойствието (19,68%)

„Тишината на Родопите е мечта, която никой град не може да купи.“

- Уникалното спокойствие на живота в малкия град остава силен магнит.
- Желание за хармония между работа, семейство и природа.
- Намаляване на стреса и връщане към по-балансиран начин на живот.

4 По-добра социална среда (14,89%)

„Истинската общност е мястото, където всеки те нарича по име.“

- Създаване на активна, подкрепяща и разнообразна общност.
- Възможност за социална интеграция, инициативи и културен обмен.
- Среда, в която младите и семействата могат да се чувстват приети и вдъхновени.

Пречките към завръщането: когато мечтата среща реалността

*„Кои фактори Ви спират да се
върнете?“*

Основните бариери пред завръщането в област Смолян са свързани с икономически ограничения и недостиг на перспективи. **Липсата на работа и възможности за развитие (62,77%)** категорично доминира сред причините, посочени от анкетираните. Следват **ниските заплати (20,74%)**, които подкопават усещането за сигурност и стандарт на живот.

Социалните фактори също имат значение: **липсата на активна социална среда (13,83%)** и **липсата на развлечения и култура (7,98%)** отблъскват предимно младите хора и активната работоспособна възраст.

При по-младите поколения усещането за динамика и разнообразие е ключово за избора на място за живот. Освен това, част от анкетираните посочват като пречки **лошото управление на града, менталитета и недостатъците в здравеопазването и инфраструктурата.**

Тези резултати подчертават, че **желанието за завръщане не е изгубено**, но за да се осъществи, област Смолян трябва да предложи не само красива природа и спокойствие, а и реални възможности за икономическо, социално и културно развитие.

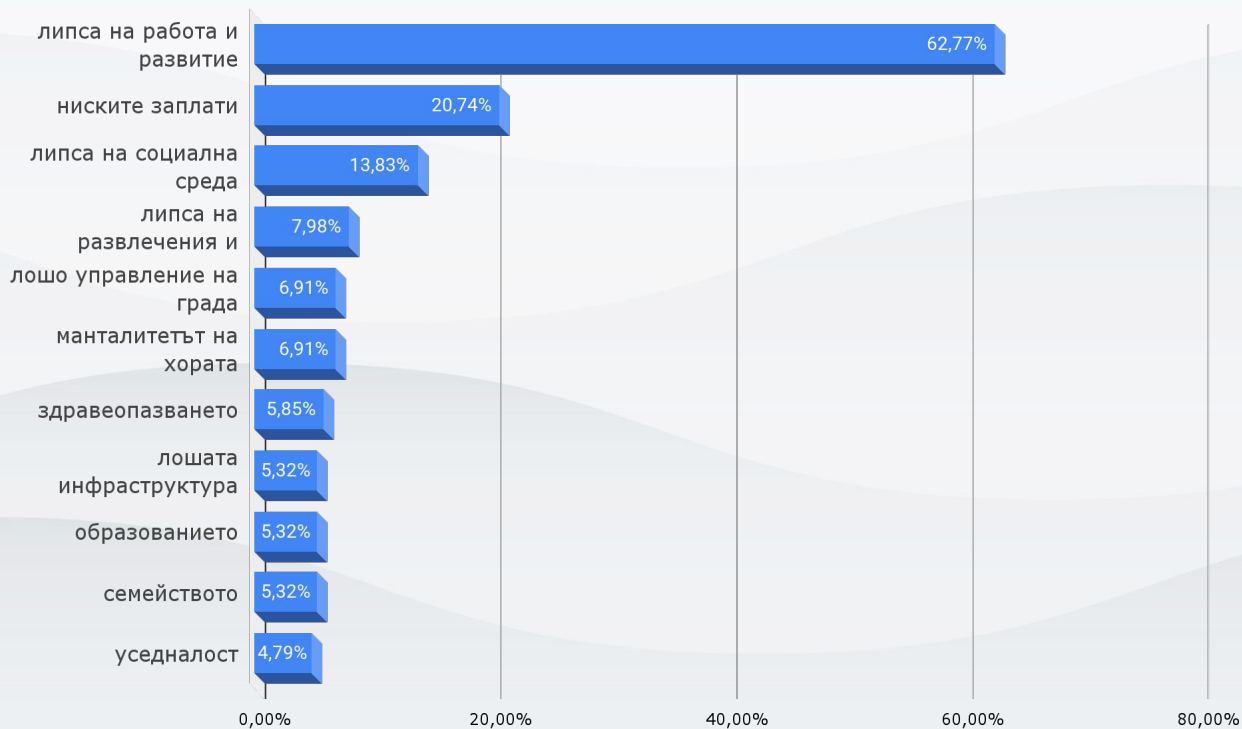
Какво Ви спира да се върнете?

Основната бариера пред завръщането е **липсата на работа и възможности за развитие (62,77%)** — най-силно изразената причина в анкетата.

Следват **ниските заплати (20,74%)**, които правят живота в областта по-малко привлекателен икономически.

Липсата на социална среда (13,83%) и **липсата на развлечения и културен живот (7,98%)** също са важни за младите и активните хора.

Допълнително, **лошото управление на града, менталитетът на част от обществото, както и недостатъците в здравеопазването и инфраструктурата** са фактори, които създават усещане за ограничени перспективи.

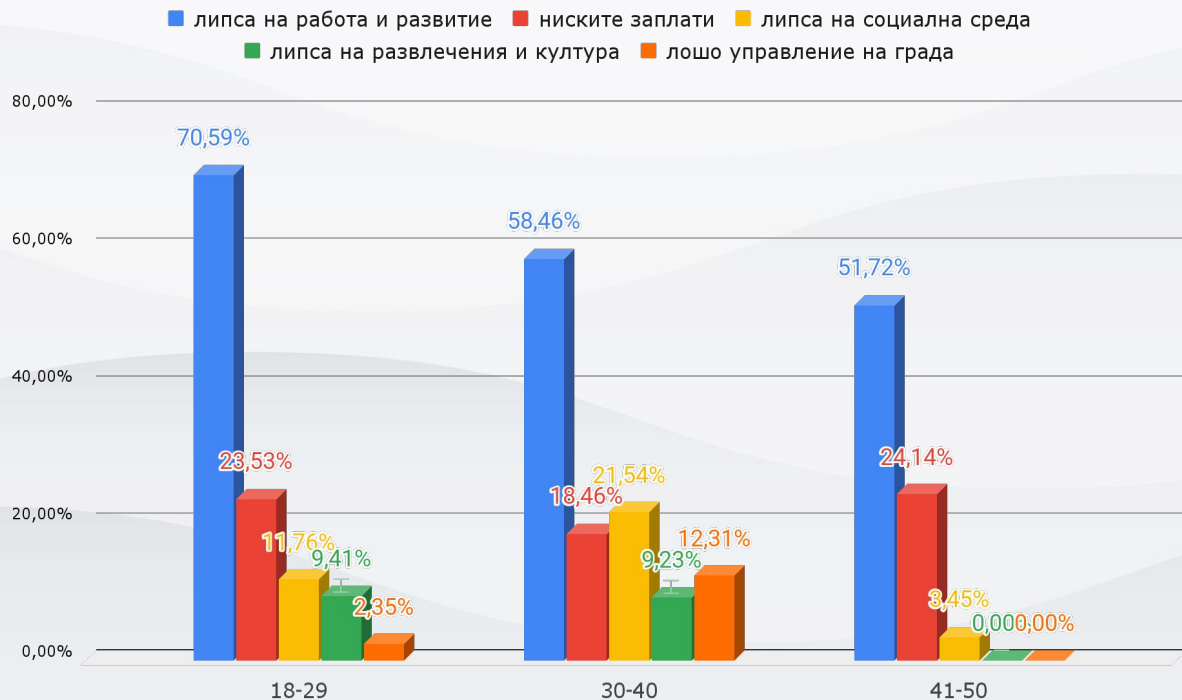
Какво Ви спира да се върнете?

Всички възрастови групи посочват **липсата на работа и развитие** като водеща пречка, но тя е най-силно изразена сред **най-младите (18-29 г., 70,59%)**.

При тях личат и високи дялове за **ниските заплати (23,53%)**. **30-40-годишните** също търсят професионални възможности, но изтъкват и **липсата на социална среда (21,54%)** и **лошото управление на града (12,31%)** като значими фактори.

При **41-50-годишните** приоритет остава икономическата стабилност, а културните и социалните недостатъци са по-малко изразени.

Данните показват, че **младите и активните хора са най-чувствителни към икономическите и социалните условия за завръщане.**

Какво казват анкетираните?

1 Липса на работа и развитие (62,77%)

„Където няма хоризонт за развитие, мечтите остават на място.“

- Недостатъчно работни места в различни сфери.
- Липса на кариерна перспектива и възможности за растеж.
- Трудност да се приложат придобитите умения и опит в региона.

2 Ниски заплати (20,74%)

„Достоен труд заслужава достойно бъдеще.“

- Недостатъчно финансово стимулиране за задържане и завръщане.
- Трудност да се осигури стабилен стандарт на живот в сравнение с големите градове.
- Икономическата несигурност остава силен възпиращ фактор.

3 Липса на социална среда (13,83%)

„Не мястото прави живота богат, а хората около теб.“

- Недостатъчно възможности за социални контакти и активности.
- Липса на динамична и подкрепяща общност, особено за младите.
- Ощетено усещане за принадлежност и социално взаимодействие.

4 Липса на развлечения и култура (7,98%)

„Градът оживява там, където културата среща хората.“

- Недостиг на събития, културни прояви и модерни форми на забавление.
- Ограничени възможности за социален живот извън работата.
- Монотонност в ежедневието, особено за млади семейства и активни хора.

Какво оставяме зад себе си, когато се връщаме у дома?

*„Ако се върнете в област Смолян,
какво би Ви липсвало от мястото,
което живеете в момента?“*

Ако решат да се завърнат в област Смолян, анкетираните най-често очакват да им липсва **социалната среда (27,66%)** — динамиката на общуване и възможностите за социални контакти, характерни за големите градове. Следващи по значимост са **развлеченията и културните събития (20,21%)**, които в по-малките населени места са ограничени.

Любопитно е, че **18,09% от респондентите заявяват, че не биха изпитали липса на нищо**, показвайки силна емоционална готовност за завръщане.

При по-младите (18–29 г.) се усеща по-силно желание за културна динамика и разнообразие, докато сред по-възрастните социалната среда и работата са водещи фактори.

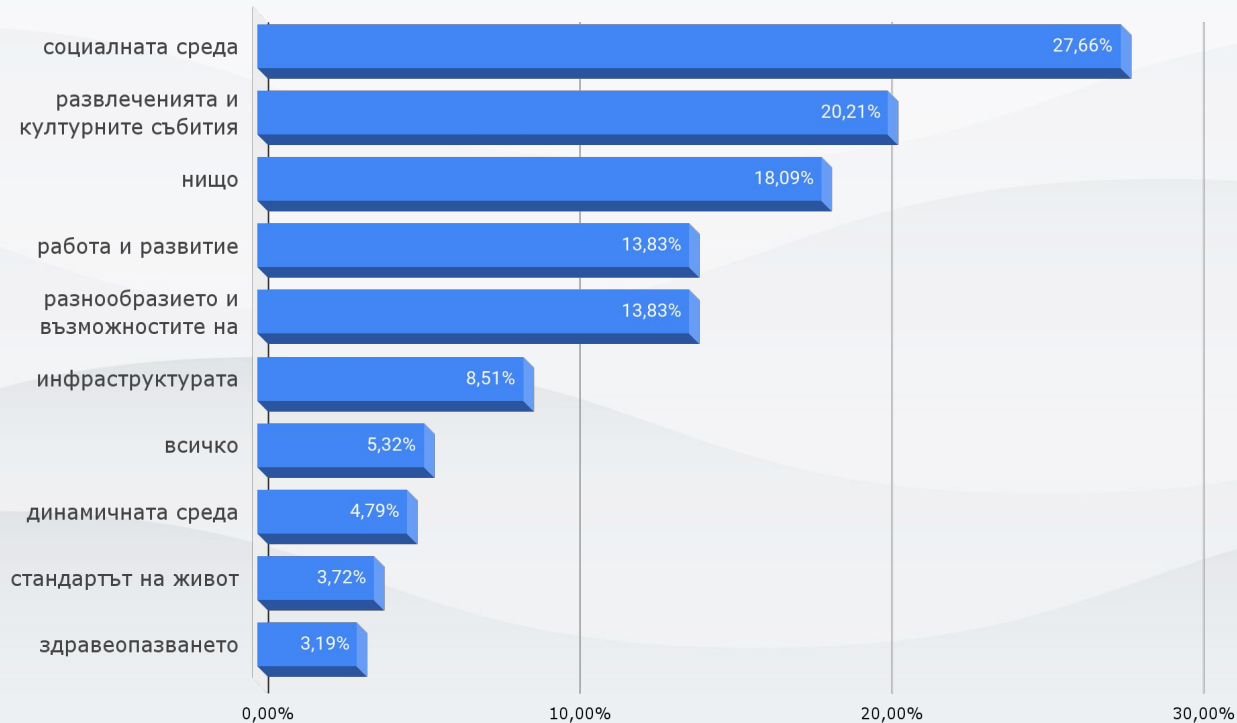
Наред с липсата на част от удобствата на големия град като **работа, развитие и инфраструктура**, резултатите ясно показват, че **за мнозина Смолян остава място, където сърцето и принадлежността надделяват над прагматичните съображения**. Завръщането тук е избор не само на живот, а и на начин на съществуване, по-близък до корените и ценностите.

Какво ще Ви липсва от големия град?

При евентуално завръщане в област Смолян, анкетираните най-често биха изпитали липса на **социалната среда (27,66%)** — активните контакти, общностите и възможностите за социален живот.

Следват **развлеченията и културните събития (20,21%)**, които големите градове предлагат в изобилие. Любопитно е, че **18,09% заявяват, че не биха изпитали липса на нищо**, което подчертава силното емоционално желание за завръщане. Други често споменавани липси са **работата и развитието (13,83%)** и **разнообразието на големия град (13,83%)**.

Данните показват, че макар динамиката на големия град да е привлекателна, **връзката със Смолян остава силна.**

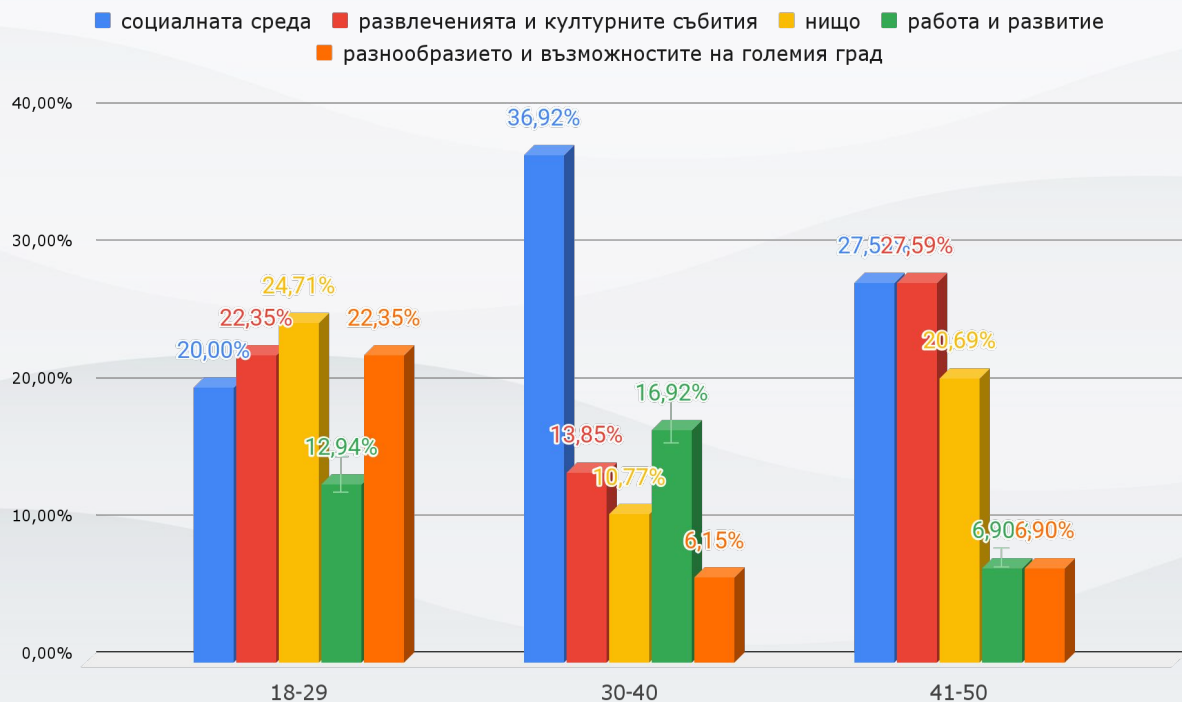
Какво ще Ви липсва от големия град?

Сред **най-младите (18-29 години)** най-силно се усеща възможността да им липсват **разнообразието (22,35%)** и **развлеченията и културата (22,35%)**, но любопитно е, че **24,71%** заявяват, че **не биха изпитали липса на нищо**.

За **30-40-годишните** най-голям проблем е **социалната среда (36,92%)**, следвана от работата и развитието.

При **41-50-годишните** социалната среда и развлеченията са еднакво важни (по 27,59%), а също така високо е и делът на тези, които не биха изпитали липса.

Данните показват, че **колкото по-млад е човек, толкова повече търси динамика и разнообразие**, но силната връзка с родния край остава устойчива във всички възрасти.

Какво казват анкетираните?

1 Социалната среда (27,66%)

„Хората, с които споделяш ежедневието, са сърцето на всеки град.“

- Липса на разнообразие от социални контакти, професионални и културни мрежи.
- По-ограничени възможности за социализация и срещи с нови хора.
- Трудност да се замести динамиката на социалния живот в големите градове.

2 Развлеченията и културните събития (20,21%)

„Културата и събитията придават ритъм на живота.“

- Ограничен достъп до кина, театри, концерти и културни фестивали.
- Липса на динамично културно присъствие, характерно за големите градове.
- По-рядко разнообразие от забавления за свободното време.

3 Нищо (18,09%)

„Когато сърцето е у дома, нищо не липсва.“

- Значителен дял от анкетираните смятат, че при завръщане няма да им липсва нищо съществено.
- Израз на силна емоционална връзка със Смолян и желание за живот в родния край.
- Готовност за ново начало с приемане на различната динамика.

4 Работа и развитие, разнообразие на големия град (по 13,83%)

„Големият град дава възможности, но домът дава смисъл.“

- Опасение, че в родния регион ще липсват кариерни предизвикателства и професионално разнообразие.
- Липса на широк избор от работни места, събития и услуги, типични за големите градски центрове.
- Желание за баланс между възможности и качеството на живот.

Заклучение: Гласът на Смолян — между корените и възможностите

Гласът на Смолян — между корените и възможностите

Резултатите от анкетата ясно очертават **сложната, но жива връзка** между хората и област Смолян.

Жителите, които остават в региона, високо ценят **спокойствието, красивата природа, близостта до семейството и усещането за принадлежност**. За тях основните предизвикателства са **икономическите ограничения — липса на работа, ниски доходи и остаряла инфраструктура**. Те обичат родния си край, но копнеят за повече възможности, които да им позволят да останат без компромис със своите амбиции.

От друга страна, напусналите Смолян търсят и намират в големите градове **професионално развитие, по-високи доходи, богата социална и културна среда**. Въпреки това, техните отговори

разкриват **дълбока емоционална привързаност** към родния край — липсват им спокойствието, природата и топлината на общността. Много от тях биха се завърнали, ако Смолян им предложи по-добри условия за работа, развитие и живот.

Най-силното послание от анкетата е, че **любовта към Смолян е жива и сред двете групи**. И онези, които са останали, и онези, които са напуснали, вярват в потенциала на региона. Предизвикателството пред местната общност и институции е ясно: **да превърнат природните и емоционални богатства на Смолян в основа за устойчиво икономическо, социално и културно развитие**.

Смолян има всичко необходимо, за да бъде не просто място за спомени, а място за бъдеще.

Вдъхновено бъдеще за Смолян: стъпки за преодоляване на демографската криза

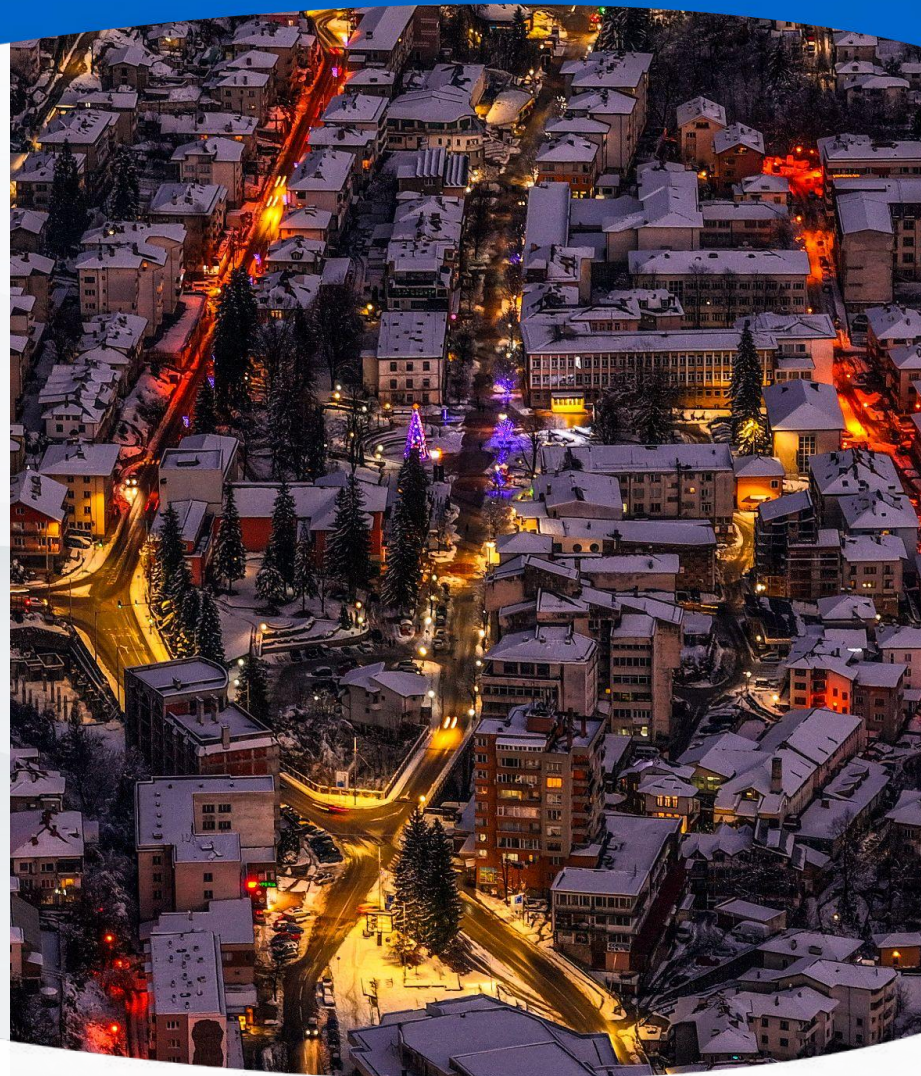

Какво да предприемем?

Анкетата ясно показва, че Смолян притежава онези уникални качества, които хората ценят високо — **спокойствие, природа, общност и принадлежност**. Но също така данните категорично очертават основните проблеми, които водят до обезлюдяване: **липса на работа и развитие, ниски доходи, отслабен социален и културен живот**.

За да се обърне тази тенденция и Смолян да стане не просто място за спомени, а **място за живот и растеж**, е нужно съчетание на вдъхновение и конкретни действия.

На базата на резултатите от проучването препоръчваме следните **основни стъпки**:

Какво да предприемем?

1 Икономическо възраждане чрез работа и развитие

- **Привличане на инвестиции** в сектори, подходящи за региона: ИТ и дигитални услуги, устойчив туризъм, креативни индустрии, екологично производство.
- **Подкрепа за стартиращи компании** — административно облекчение, достъп до програми за финансиране, менторство и обучение за млади предприемачи.
- **Активно търсене на стратегически партньорства** с университети и компании за създаване на нови работни места.

2 Повишаване на доходите и стандарта на живот

- Насърчаване на работодателите в региона да предлагат **конкурентни заплати** чрез стимули и облекчения.
- Разработване на програми за **обучение и преквалификация**, които да отговарят на нуждите на съвременния пазар на труда.

Какво да предприемем?

3 Активизиране на социалния и културен живот

- **Създаване на културен календар** с редовни събития: фестивали, изложби, концерти, спортни прояви.
- Подкрепа за младежки и общностни инициативи за обогатяване на социалния живот.
- Развитие на **местни пространства за социализация**: коуъркинг центрове, културни клубове, спортни бази.

4 Градска среда, в която да искаш да останеш

- **Масирани инвестиции в инфраструктурата**: качествени пътища, тротоари, зелени площи, градски транспорт.
- Програми за **обновяване на градската среда** — по-чисти и по-красиви обществени пространства.
- Фокус върху **достъпа до здравеопазване и качествено образование** — фактори, особено важни за младите семейства.

Какво да предприемем?

5 Превръщане на природата в стратегическо предимство

- Смолян трябва да се утвърди като **модерен град в природата** — където високото качество на живот се съчетава с екологично мислене.
- Развитие на **екотуризъм, вело mreжи, спортни маршрути**, които привличат млади активни хора и семейства.

6 Изграждане на политика на завръщане

- **Активна комуникация с диаспората на Смолян** — чрез платформи, събития и кампании за завръщане.
- Създаване на **пакети за завръщане** — облекчения за хора, които се връщат и инвестират в региона: жилищни програми, данъчни стимули, достъп до детски градини и услуги.

Послание към бъдещето: Смолян може повече

Проучването ясно показва, че хората не са се отказали от Смолян. Те го обичат. Те искат да останат или да се върнат. Но те чакат **видима промяна**.

Ако регионът успее да надгради своите безспорни предимства с модерна икономика, жива социална среда и реални възможности за развитие, Смолян може да бъде модел за устойчиво възраждане в България.

Корените са тук. Потенциалът е тук. Бъдещето може да бъде тук. Нужно е само да го изградим — заедно.

2024–2025 Ротари клуб Смолян

Снимки: Яни Кокаров

